

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10), na prijedlog Ministarstva za privredu, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 136. sjednici, održanoj dana 28.12.2021. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Informacija o stanju privrede na području Zeničko-dobojskog kantona za 2020. godinu sa posebnim osvrtom na stanje poduzetništva, koja čini sastavni dio ovog zaključka.

II.

Informacija iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

PREMIJER

Mirnes Bašić

Broj: 02-_____/21

Datum, 28.12.2021. godine

Zenica

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za privredu,

1x Stručna služba Skupštine,

1x a/a.

**INFORMACIJA
O STANJU PRIVREDE NA PODRUČJU
ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZA 2020. GODINU
SA POSEBNIM OSVRTOM NA STANJE PODUZETNIŠTVA**

Zenica, decembar 2021. godine

UVOD

Programima rada Skupštine i Vlade Zeničko - dobojskog kantona za 2021. godinu predviđena je izrada Informacije o stanju privrede na području Zeničko-dobojskog kantona za 2020. godinu, sa posebnim osvrtom na stanje poduzetništva. Ministarstvo za privredu je, koristeći raspoložive izvore i svoju nadležnost, sačinilo ovu Informaciju.

Pri izradi Informacije korišteni su sljedeći izvori:

- zvanični podaci institucija Federacije Bosne i Hercegovine i Vanjskotrgovinske komore BiH,
- rezultati ankete provedene kod privrednih subjekata,
- baze podataka o privrednim subjektima,
- spoznaje do kojih se došlo u svakodnevnom radu.

Prikupljanje podataka ograničeno je mnogim problemima vezanim za pravovremenost i obuhvat prikupljenih (dostavljenih) podataka.

Na konačnu ocjenu stanja privrede u znatnoj mjeri su uticali mnogi faktori, a posebno se ističu:

- Nivo "sive" ekonomije,
- Problem pristupa kapitalu za investicije i obrtnom kapitalu,
- Otežano obezbjeđenje novih tehnologija,
- Usporeno usvajanje svjetskih i evropskih standarda kvaliteta (nedostatak akreditovanih institucija - laboratorija za certificiranje proizvoda i usluga) postojeći laboratoriji djeluju lokalno, nemaju status nacionalnih laboratorija, jer nisu u skladu sa EN ili ISO normama (laboratorije za ispitivanje proizvoda od drveta, metala ili hrane),
- Sporo osvajanje novih tržišta (Bliskog Istoka, Rusije, Kine, Libije...),
- Nedovoljno stimulativan ambijent za investiranje u odnosu na šire okruženje,
- Ulazak Republike Hrvatske u EU, stupanje na snagu SSP-a,
- Ograničenja izvoza nametnuta od Vlade Kosova uvođenjem 100% carina na robe iz BiH,
- Implikacije Provedbene uredbe Komisije (EU) o uvođenju privremenih zaštitnih mjera u vezi sa uvozom određenih proizvoda od čelika.

Bez obzira na činjenicu da je Federacija Bosne i Hercegovine i Bosna i Hercegovina nadležna za donošenje mjera makroekonomske politike, Vlada Kantona je svojim projektima, mjerama i intenzivnom saradnjom sa lokalnom upravom nastojala privredni ambijent učiniti pogodnijim za poduzetnike.

Tokom prethodnih godina, u sklopu Vladinih aktivnosti i aktivnosti Ministarstva za privredu, realizirano je niz projekata koji su rezultirali poboljšanjem poslovnog ambijenta, a posebno se ističu:

- Projekti kapitalnih ulaganja,
- Projekti subvencioniranja privrednih aktivnosti Ministarstva za privredu,
- Priprema i izgradnja poslovnih zona.

Svi ovi projekti kao i ključne mjere koje je Vlada Kantona poduzimala na unapređenju stanja u oblasti privrede dugoročnog su karaktera. Njihovi puni efekti će biti vidljivi kroz privredna kretanja (pokazatelji, statistički podaci itd.) u narednim godinama.

1. STATISTIČKI POKAZATELJI STANJA U PRIVREDI

1.1. Kretanje osnovnih pokazatelja po kantonima i Federaciji Bosne i Hercegovine

U cilju sagledavanja osnovnih pokazatelja korišteni su zvanični podaci Federalnog zavoda za statistiku i Vanjskotrgovinske komore BiH. Izvršeno je kompariranje osnovnih pokazatelja stanja u Kantonu sa istim podacima u drugim kantonima i Federaciji Bosne i Hercegovine.

Ovi podaci dati su u Tabeli 1.

Tabela 1. Osnovni pokazatelji privrednih/gospodarskih i drugih kretanja po kantonima

	Indeksi fizičkog obima ind. proizvodnje		Broj zaposlenih Q		Prosječna neto plaća u KM Q		Broj nezaposlenih Q		Ostvarene investicije u (KM) x 10 ³		Pokrivenost uvoza izvozom u % I-XII 2020. godine	Trgovinski bilans u hilj. KM I-XII 2020. godine
	'20/'19	'19./'18.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2019.	2018.	2020.	2020.
Federacija BiH	97,9	104,4	520.162	531.483	956	928	323.244	307.864	3.649.181	3.397.560	58,8	-4.809.186
<i>Unsko-sanski</i>	94,0	103,8	37.085	38.220	897	872	34.982	34.098	172.830	158.558	94,9	-19.777
<i>Posavski</i>	94,3	95,3	6.353	6.549	847	808	4.253	4.149	44.879	37.333	49,4	-104.912
<i>Tuzlanski</i>	97,4	97,9	97.863	99.067	863	824	76.878	73.965	527.434	431.949	89,3	-200.182
Zeničko-dobojski	101,2	93,6	82.073	84.169	820	793	56.159	54.307	516.041	471.033	97,0	-43.194
<i>Bosansko-podrinjski</i>	98,7	72,7	6.882	7.083	856	810	3.331	3.192	39.792	36.759	180,3	71.889
<i>Srednjobosanski</i>	87,9	101,1	50.024	51.583	774	759	34.685	32.775	224.516	205.984	75,0	-224.042
<i>Hercegovačko-neretvanski</i>	97,3	97,5	52.336	55.213	1.029	1.011	31.807	29.755	345.325	295.797	45,9	-567.316
<i>Zapadno – hercegovački</i>	101,5	111,6	20.041	20.020	873	861	11.268	10.517	184.880	160.659	40,6	-909.498
<i>Kanton Sarajevo</i>	86,9	103,7	150.451	152.394	1.179	1.153	63.496	58.746	1.023.661	1.029.346	32,2	-2.760.608
<i>Kanton 10</i>	98,0	96,2	10.869	10.906	929	890	6.385	6.360	44.290	114.164	117,1	14.575

Izvor podataka: Publikacije "Kantoni u brojkama" i "Federacija BiH u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2021.

Tabela 2. Rang osnovnih pokazatelja Zeničko-dobojskog kantona u Federaciji BiH

God.	Indeksi fizičkog obima ind. proiz.	Ostvarene investicije u KM x10 ³	Broj zaposlenih u XII mjesecu	Prosječna neto plaća u KM	Pokrivenost uvoza izvozom	Trgovinski bilans u KM x10 ³
2018.	7	2	3	8	2	6
2019.	9	-	3	9	4	6
2020.	2	-	3	9	3	6

Izvor: Makroekonomski pokazatelji po kantonima u FBiH 2020. godina

Iz Tabele 2. evidentno je da Kanton u 2020. godini, u odnosu na druge kantone, iskazuje zavidne rezultate u oblastima izvoza i industrijske proizvodnje u odnosu na 2018., odnosno 2019. godinu.

Nepovoljan rang nekih pokazatelja odraz je opće strukture kantonalne privrede i statističkih kriterija (podaci svih velikih poslovnih sistema koji djeluju i u ZDK ne evidentiraju se u ZDK), naročito kod investicija, spoljnotrgovinske razmjene, prosječnih neto plaća i sl.

Bez obzira na novoformirane prerađivačke kapacitete i dalje je osnovna karakteristika privrede Zeničko-dobojskog kantona bazno-energetsko-sirovinska.

1.2. Fizički obim industrijske proizvodnje

Bez obzira na mali obuhvat statističkih istraživanja (broj statističkih tačaka – oko 100), indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje kantonalne privrede u posljednjih nekoliko godina se neprekidno mijenjao. Detaljni komparativni podaci sa Federacijom BiH po godinama, dati su u Tabeli 3.

Tabela 3. Indeksi fizičkog obima industrijske proizvodnje

	2015/2014	2016/2015	2017/2016	2018/2017	2019/2018	2020/2019
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON	101,5	99,7	100,8	96,6	93,6	101,2
FEDERACIJA BiH	102,2	103,0	102,7	100,8	104,4	97,9

Posmatrajući ovaj parametar po područjima i potpodručjima djelatnosti u Kantonu za 2020/2019. godinu evidentno je stanje koje pokazuje stepen rasta, što je prikazano u Tabeli 4.

Iz Tabele 4. je evidentno da su sva osnovna područja djelatnosti industrije (sem područja B- Vađenje ruda i kamena, koja je imala relativni pad) doživjela rast indeksa industrijske proizvodnje.

Evidentan je izražen značajan rast u sljedećim potpodručjima djelatnosti prerađivačke industrije: C13 - Proizvodnja tekstila, C17 - Proizvodnja papira i proizvoda od papira, C23 - Proizvodnja ostalih nemetalnih i mineralnih proizvoda i C31- Proizvodnja namještaja.

Tabela 4. Indeksi fizičkog obima industrijske proizvodnje

PODRUČJA I PODPODRUČJA DJELATNOSTI	Q 2019. Q 2018.	Q 2020. Q 2019.
INDUSTRIJA UKUPNO	93,6	101,2
PREMA GLAVNIM INDUSTRIJSKIM GRUPACIJAMA		
AI Intermedijarni proizvodi, osim energije	102,1	101,3
AE Energija	86,1	101,4
BB Kapitalni proizvodi	83,0	98,0
CD Trajni proizvodi za široku potrošnju	89,3	100,5
CN Netrajni proizvodi za široku potrošnju	94,3	101,4
PREMA PODRUČJIMA I OBLASTIMA KD-a		
B VAĐENJE RUDA I KAMENA	93,1	92,6
05 Vađenje ugljena i lignita	93,1	92,6
08 Vađenje ostalih ruda i kamenja	-	-
C PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	97,4	100,8
10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	102,1	98,5
11 Proizvodnja pića	101,9	98,1
13 Proizvodnja tekstila	57,7	115,3
14 Proizvodnja odjeće	131,0	91,8
15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	103,1	95,0
16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja, proizvodnja predmeta od slame i pletarskih materijala	92,4	92,2
17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	79,5	114,4
18 Štampanje i umnožavanje snimljenih zapisa	100,6	77,3
19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	103,7	91,2
20 Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	109,6	98,0
22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastičnih masa	104,9	119,3
23 Proizvodnja ostalih nemetalnih i mineralnih proizvoda	95,5	117,8
24 Proizvodnja baznih metala	108,1	96,8
25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim mašina i opreme	104,3	95,2
27 Proizvodnja električne opreme	92,4	83,5
28 Proizvodnja mašina i uređaja d.n.	83,8	102,3
29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	46,5	46,0
31 Proizvodnja namještaja	86,4	102,2
32 Ostala prerađivačka industrija	229,3	96,5
33 Popravak i instaliranje mašina i opreme	77,2	98,6
D PROIZVODNJA I SNABDIJEVANJE/OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM I PLINOM	80,5	108,4
35 Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom i plinom	80,5	108,4

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2021.

1.3. Vanjskotrgovinska razmjena

Vanjskotrgovinska razmjena ima dugu tradiciju u Zeničko-dobojskom kantonu. U proteklom periodu ona je neprekidno rasla.

Komparativni podaci vanjskotrgovinske razmjene Zeničko - dobojskog kantona za 2018., 2019. i 2020. godinu prikazani su u Tabeli 5.

Tabela 5. Komparativni podaci vanjskotrgovinske razmjene Zeničko-dobojskog kantona (u 000 KM)

		IZVOZ	UVOZ	OBIM (I+U)	SALDO (I-U)	POKRIVENOST (%)
2020.	BiH	10.521.159	16.886.285	27.407.444	-6.365.126	62,3
	F BiH	6.871.411	11.680.597	18.552.008	-4.809.186	58,8
	ZDK	1.379.718	1.422.912	2.802.630	-43.194	97,0
2019.	BiH	11.492.565	19.498.585	30.991.150	-8.006.020	58,9
	F BiH	7.620.378	13.851.816	21.472.194	-6.231.438	55,0
	ZDK	1.534.714	1.738.641	3.237.355	-203.927	88,3
2018.	BiH	12.258.275	19.593.468	31.851.743	-7.335.193	62,56
	F BiH	8.044.854	13.397.493	21.442.348	-5.352.639	60,05
	ZDK	2.048.988	2.090.062	4.139.050	-41.075	98,03

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2021

Iz prethodne tabele evidentan je pad vanjskotrgovinske razmjene privrede Zeničko-dobojskog kantona tokom 2020. godine u odnosu na 2019. godinu i on iznosi 13,4 %. Istovremeno je pokrivenost uvoza izvozom bila 97,0%.

Prema navedenim podacima, komparirajući podatke vanjskotrgovinske razmjene Kantona za 2020. godinu, može se konstatovati sljedeće:

- Zeničko-dobojski kanton je u odnosu na druge kantone Federacije BiH po vanjskotrgovinskoj razmjeni u 2020. godini bio na trećem mjestu, iza Kantona Sarajevo i Tuzlanskog kantona,
- Zeničko-dobojski kanton u FBiH je po izvozu i uvozu na trećem mjestu – iza Kantona Sarajevo i Tuzlanskog kantona,
- Prema pokrivenosti uvoza izvozom Zeničko-dobojski kanton je u 2020. godini bio na trećem mjestu, iza Unsko-sanskog i Bosansko-podrinjskog kantona,
- Udio Kantona u ukupnom izvozu Federacije Bosne i Hercegovine u 2020. godini je 20,08 %, a u uvozu 12,18 %.

Razlozi negativnih trendova mogli bi se tražiti u više uzroka, kao što su:

- Ograničenje izvoza nametnuto od Vlade Kosova uvođenjem 100% carina na robe iz BiH, te
- Implikacije Provedbene uredbe Komisije (EU) o uvođenju privremenih zaštitnih mjera u vezi sa uvozom određenih proizvoda od čelika.

U narednoj tabeli dat je pregled ranga najznačajnijih zemalja trgovinskih partnera privrede Zeničko-dobojskog kantona u izvozu i uvozu tokom 2020. godine.

Tabela 6. Pregled ranga najznačajnijih vanjskotrgovinskih partnera privrede ZDK

	Struktura u % 2020.	IZVOZ hilj./tis. KM u 000 KM			Struktura u % 2020.	UVOZ hilj./tis. KM u 000 KM	
		2020.	2019.			2020.	2019.
UKUPNO	100,00	1.379.718	1.534.714	UKUPNO	100,00	1.422.912	1.738.641
Njemačka	22,3	308.289	314.016	Italija	13,8	196.891	280.250
Italija	10,6	146.669	184.723	Njemačka	13,0	185.018	210.176
Hrvatska	10,3	142.199	156.879	Srbija	8,1	116.432	126.808
Srbija	9,9	136.595	142.393	SAD	8,1	116.342	225.680
Rumunija	8,0	110.657	100.580	Slovenija	6,5	92.563	96.145
Slovenija	6,7	93.530	100.377	Turska	6,3	90.394	95.383

Francuska	4,5	62.413	50.838	Poljska	4,5	64.570	86.153
Nizozemska	3,6	50.916	42.169	Kina	4,1	58.470	63.194
Austrija	3,1	43.067	61.133	Hrvatska	3,7	53.105	59.746
Crna Gora	2,9	41.193	61.198	Austrija	3,6	51.701	59.908
Ostale zemlje	17,6	244.190	320.408	Ostale zemlje	27,9	397.426	435.042

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2021

Dakle, tokom 2020. godine u odnosu na 2019. godinu, privreda Zeničko-dobojskog kantona je najveću vanjskotrgovinsku razmjenu ostvarila sa: Njemačkom, Italijom, Hrvatskom, Srbijom, Rumunijom, Slovenijom i SAD-om.

U narednoj tabeli dat je pregled izvoza i uvoza Kantona prema području djelatnosti:

Tabela 7: Izvoz i uvoz po područjima djelatnosti

	IZVOZ I UVOZ PO PODRUČJIMA KLASIFIKACIJE DJELATNOSTI /U 000. KM/					
	IZVOZ			UVOZ		
	2020. /KM/	2019. /KM/	<u>2020</u> <u>2019</u>	2020. /KM/	2019. /KM/	<u>2020</u> <u>2019</u>
UKUPNO	1.379.718	1.534.714	89,9	1.422.912	1.738.485	81,8
A- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.234	3.284	128,9	63.486	75.708	83,8
B- Vađenje rude i kamena	2.412	2.714	88,8	131.172	252.676	51,9
C- Prerađivačka industrija	1.327.041	1.492.249	88,9	1.218.288	1.407.191	86,5

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2021.

Iz prethodne tabele je evidentno da je dominantan izvoz i uvoz ostvarila prerađivačka industrija uz negativan trend. Nepovoljan trend izvoza, u odnosu na uvoz u 2020. godini je nastavljen (veći pad izvoza u odnosu na uvoz).

U narednoj tabeli dat je pregled izvoza i uvoza Kantona prema namjeni proizvoda:

Tabela 8. Izvoz i uvoz prema međunarodnoj klasifikaciji ekonomske namjene proizvoda

	IZVOZ I UVOZ PREMA MEĐUNARODNOJ KLASIFIKACIJI EKONOMSKE NAMJENE PROIZVODA /U 000 KM/					
	IZVOZ			UVOZ		
	2020.	2019.	<u>2020.</u> <u>2019.</u>	2020.	2019.	<u>2020.</u> <u>2019.</u>
UKUPNO	1.379.718	1.534.714	89,9	1.422.912	1.738.641	81,8
Hrana i žive životinje	54.041	41.473	130,3	156.342	167.751	93,1
Pića i duhan	381	412	92,4	3.788	5.125	73,9
Sirove materije nejestive, osim goriva	81.960	73.510	111,4	31.375	64.969	48,2
Mineralna goriva, maziva i	12.405	16.302	76,1	196.971	350.333	56,2

srodni proizvodi						
Masti i ulja život. i biljnog porijekla	344	2	17,2	12.141	9.749	124,5
Kemijski proizvodi	16.519	10.354	159,5	213.427	211.896	100,7
Industrijski proizvodi razvrstani prema vrsti sirovina	603.488	706.398	85,4	466.380	534.945	87,1
Mašine/Strojevi i transportna sredstva	209.171	222.686	93,9	217.625	246.738	88,2
Razni industrijski proizvodi	400.658	463.319	86,4	118.749	147.135	80,7
Proizvodi nerazvrstani po kategorijama	751	258	291,0	6.114	-	-

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2021.

Iz prethodne tabele evidentno je da je dominantan izvoz i uvoz ostvaren prometom industrijskih proizvoda, s tim što je uočljiv nepovoljan trend rasta uvoza u odnosu na izvoz.

Najveći izvoznici iz Zeničko-dobojskog kantona su: „ARCELOR MITTAL ZENICA“, „NATRON HAYAT“, „PREVENT BH“, „MANN+HUMMEL BA“. Najveći uvoznici u Zeničko-dobojskom kantonu su „ARCELOR MITTAL ZENICA“, „PREVENT BH“ i „HIFA-OIL“.

Prema podacima Vanjskotrgovinske komore BiH, vanjskotrgovinska razmjena po općinama Zeničko-dobojskog kantona za protekle tri godine prikazana je u narednoj Tabeli.

Tabela 9. Vanjskotrgovinska razmjena po općinama (u 000 KM)

Općina/Grad	2020. GODINA			2019. GODINA			2018. GODINA		
	IZVOZ	UVOZ	POKR %	IZVOZ	UVOZ	POKR %	IZVOZ	UVOZ	POKR %
BREZA	10.780	17.619	61,19	9.165	18.238	50,25	7.808	17.478	44,67
DOBOJ - JUG	44.461	100.015	44,45	29.909	95.961	31,17	26.164	101.721	25,72
KAKANJ	26.519	159.314	16,65	23.573	154.706	15,24	16.492	140.119	11,77
MAGLAJ	139.625	46.803	298,32	132.426	64.650	204,83	188.112	56.183	334,82
OLOVO	57.438	40.870	140,54	64.997	44.749	145,25	67.832	49.631	136,67
TEŠANJ	357.004	365.135	97,77	385.581	432.413	89,17	463.647	477.333	97,13
USORA	62.869	21.758	288,95	73.502	29.322	250,67	62.093	33.990	182,68
VAREŠ	6.412	1.576	406,90	7.247	2.656	272,90	6.074	1.857	327,03
VISOKO	331.030	341.236	97,01	393.081	413.394	95,09	530.829	507.642	104,57
ZAVIDOVIĆI	39.252	21.867	179,50	44.719	23.471	190,53	56.047	27.175	206,25
ZENICA	424.902	394.158	107,80	545.416	569.570	95,76	542.877	584.480	92,88
ŽEPČE	78.718	76.286	103,19	85.937	91.340	94,08	81.012	92.453	87,63
Ukupno Kanton	1.579.011	1.586.638	99,52	1.795.553	1.940.471	92,53	2.048.988	2.090.062	98,03

Izvor podataka: Publikacija "Pregled i analiza - Ostvarene vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine za period 2020. / 2019. godine" – Vanjskotrgovinska komora BiH

Iz prethodne Tabele evidentno je da su najveći udio u izvozu Kantona za 2020. godinu imale općine: Zenica – 26,91%, Tešanj – 22,61% i Visoko – 20,96%, a u uvozu Zenica – 24,84%, Tešanj – 23,01% i Visoko – 21,51%.

Za potrebe izrade ovog dijela Informacije korišteni su podaci Vanjskotrgovinske komore BiH i Federalnog zavoda za statistiku.

1.4. Zaposlenost i plaće

U Tabeli 10. dati su podaci o prosječnom broju zaposlenih i prosječnim neto plaćama po područjima i odjeljcima Standardne klasifikacije djelatnosti. Kao što se vidi iz tabele u 2020. godini u Kantonu je bilo zaposleno prosječno **82.073** lica, što je za **2,49 %** manje u odnosu na prosjek u 2019. godini. U ukupnom prosječnom broju zaposlenih u Federaciji BiH (**520.162**) u 2020. godini, Kanton učestvuje sa **15,77 %**.

Najveća prosječna zaposlenost u Kantonu u 2020. godini je bila u području Prerađivačke industrije (**25.933**) i čini **31,59 %** od ukupno prosječno zaposlenih.

U istoj tabeli dati su podaci o prosječnim neto plaćama. Prosječna neto plaća za 2020. godinu u Kantonu je bila **820,00 KM** i veća je za **3,40 %** u odnosu na prosjek u 2019. godini.

U odnosu na prosječnu neto plaću u Federaciji BiH (**956,00 KM**) u 2020. godini, prosječna neto plaća u Kantonu je manja za **16,58 %**, uz povećanje razlike. Najveća prosječna neto plaća u Kantonu je evidentirana u područjima: D- Proizvodnja i snabdijevanje el.energijom, plinom, parom i klimatizacija – **1.602,00 KM**, Q- Djelatnosti zdravstvene zaštite - **1.319,00 KM**, O- Javna uprava i odbrana – obavezno socijalno osiguranje - **1.285,00 KM**, K-Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja- **1.249,00 KM** i J- Informacije i komunikacije -**1.148,00 KM**, dok je najniža u području I - Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)– **450,00 KM**.

Tabela 10. Zaposlenost i plaće po područjima i odjeljcima Standardne klasifikacije djelatnosti

	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2020.	Q 2019.	Q 2018.	Index Q2020/ Q2019.	Q 2020.	Q 2019.	Q 2018.	Index Q2020/ Q2019.
UKUPNO	82.073	84.169	82.688	97,5	820	793	763	103,4
A- Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	1.966	2.122	2.130	92,6	850	815	796	104,2
B- Vađenje ruda i kamena	4.488	4.747	4.718	94,5	1.076	1.074	1.072	100,1
C- Prerađivačka industrija	25.933	27.089	27.156	95,7	656	632	593	103,7
D- Proizvodnja i snabdijevanje el.energijom, plinom, parom i klimatizacija	1.366	1.355	1.328	100,8	1.602	1.632	1.533	98,1
E- Snabdijevanje vodom, uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.190	1.208	1.165	98,5	860	833	810	103,2
F- Građevinarstvo	4.223	4.209	3.959	100,3	608	581	526	104,6
G- Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikla	12.316	12.598	12.025	97,7	597	583	559	102,4
H- Prijevoz i skladištenje	3.777	3.920	3.821	96,3	637	623	687	102,2
I- Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	3.266	3.446	3.216	94,7	450	443	448	101,5
J- Informacije i komunikacije	752	730	699	103,0	1.148	1.143	1.214	100,4

	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2020.	Q 2019.	Q 2018.	Index Q2020/Q2019.	Q 2020.	Q 2019.	Q 2018.	Index Q2020/Q2019.
K- Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.005	1.025	1.010	98,0	1.249	1.221	1.127	102,2
L - Poslovanje nekretninama	299	286	331	104,5	995	977	659	101,8
M- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	1.823	1.805	1.745	100,9	865	852	824	101,5
N- Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.122	1.113	1.142	100,8	538	521	626	103,2
O- Javna uprava odbrana/odbrana; obavezno/obvezno socijalno osiguranje	4.452	4.439	4.391	100,2	1.285	1.205	1.134	106,6
P- Obrazovanje	7.050	6.980	6.865	101,0	814	808	761	100,7
Q- Djelatnosti zdravstvene zaštite	4.671	4.599	4.548	101,5	1.319	1.267	1.193	104,1
R- Umjetnost, zabava i rekreacija	1.131	1.253	1.284	90,2	614	745	567	82,4
S- Ostale uslužne djelatnosti	1.243	1.245	1.155	99,8	770	701	650	109,8
00...Neraspoređeno po djelatnostima KD	-	-	-	-	-	-	-	

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2021.

U Tabeli 11. prikazani su podaci prosječnog broja zaposlenih i prosječnih neto plaća po općinama. Indeks prosječnog broja zaposlenih za 2020. godinu u odnosu na prosječnu zaposlenost u 2019. godini ima negativan trend u svim općinama/gradovima Kantona. Potrebno je uzeti u obzir stanje pandemije prouzrokovane COVID 19 koje je nastupilo u Federaciji Bosne i Hercegovine u martu 2020. godine i time se negativno odrazilo na broj zaposlenih u Zeničko-dobojskom kantonu.

Iz iste tabele evidentno je da su indeksi prosječne neto plaće za 2020. godinu u odnosu na prosjek u 2019. godini u porastu u svim općinama.

Tabela 11. Zaposlenost i prosječne neto plaće po općinama

Općina/Grad	Broj zaposlenih				Prosječna neto plaća u KM			
	Q 2020.	Q 2019.	Q 2018.	Index Q2020./Q 2019.	Q 2020.	Q 2019.	Q 2018.	Index Q2020./Q 2019.
UKUPNO	82.073	84.169	82.688	97,5	820	793	763	103,4
BREZA	2.962	2.999	2.894	98,7	970	961	944	100,9
DOBOJ-JUG	1.539	1.518	1.410	101,3	717	683	681	109,8
GRAD VISOKO	10.304	10.611	10.371	97,1	663	646	620	102,6
GRAD ZENICA	27.136	27.587	27.102	98,3	935	908	868	102,9
KAKANJ	7.098	7.283	7.179	97,4	1.087	1.025	1.005	106,0
MAGLAJ	4.311	4.521	4.511	95,3	739	711	687	103,9
OLOVO	1.888	1.979	2.008	95,4	720	693	592	103,8
TEŠANJ	13.535	13.852	13.697	97,7	652	634	610	102,8
USORA	1.780	1.822	1.657	97,6	776	766	795	101,3
VAREŠ	1.228	1.316	1.339	93,3	858	828	784	103,6
ZAVIDOVIĆI	4.811	5.021	4.946	95,8	751	726	696	103,4
ŽEPČE	5.481	5.660	5.574	96,8	677	658	639	102,8

1.5. Nezaposlenost

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, broj nezaposlenih lica u Zeničko – dobojskom kantonu, u decembru 2020. godine bio je **56.159** lica, a u isto vrijeme 2019. godine bilo je evidentirano je **54.307** lica, što je za **1.852 lica** ili 3,41% više u odnosu na isti period 2019. godine.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, udio Kantona u prosječnom broju nezaposlenih u FBiH (**307.864**) u 2019. godine bio je **17,63 %**, a u 2020. godini (**323.244**) je **17,37 %**.

Komparativni podaci broja nezaposlenih lica po općinama/gradovima za 2020. godinu dati su u Tabeli 12.

Tabela 12. Komparativni podaci nezaposlenosti

Općina/Grad	Broj nezaposlenih				Index 2018. 2017.	Index 2019. 2018.	Index 2020. 2019.
	2017.	2018.	2019.	2020.			
BREZA	1.735	1.645	1.582	1.642	94,81	96,17	103,79
DOBOJ-JUG	757	732	670	684	96,70	91,53	102,0
GRAD VISOKO	6.738	6.342	6.029	6.393	94,12	95,06	106,0
GRAD ZENICA	20.541	19.674	18.325	18.664	95,78	93,14	101,8
KAKANJ	6.441	6.075	5.844	6.039	94,32	96,29	103,3
MAGLAJ	4.350	4.134	3.769	3.826	95,03	91,17	101,5
OLOVO	1.644	1.513	1.375	1.409	92,03	90,87	102,4
TEŠANJ	6.111	5.803	5.401	5.814	94,96	93,07	107,6
USORA	709	663	577	610	93,51	87,03	105,7
VAREŠ	1.091	1.005	892	929	92,12	88,76	104,1
ZAVIDOVIĆI	7.027	6.503	5.822	6.095	92,54	89,53	104,6
ŽEPČE	4.657	4.488	4.021	4.054	96,37	89,59	100,8
UKUPNO:	61.801	58.577	54.307	56.159	94,78	92,27	103,4

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2021.

Podaci prikazani po općinama i po stručnoj spremi dati su u Tabeli 12. Najveći broj nezaposlenih u 2020. godini evidentiran je u Gradu Zenica –**18.664**, što je **33,23%** od ukupnog broja nezaposlenih u Kantonu.

Posmatramo po stručnoj spremi najveći broj nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih u Kantonu evidentiran je u strukturi **KV – 36,68 %** i **NKV – 29,25 %**.

Tabela 12. Nezaposlene osobe prema stručnoj spremi (decembar 2020. i 2019. g.)

Općina/Grad		Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
UKUPNO	2019.	54.307	3.165	245	12.976	99	263	19.725	1.477	16.357
	2020.	56.159	3.461	255	13.656	104	254	20.600	1.398	16.431
	ŽENE	32.023	2.229	163	8.711	94	46	10.079	647	10.054
BREZA	2019.	1.582	119	7	586	-	2	481	33	354
	2020.	1.642	122	8	604	1	2	513	32	360
DOBOJ- JUG	2019.	670	29	1	147	-	3	251	13	226
	2020.	684	26	0	157	-	2	276	8	215
KAKANJ	2019.	5.844	461	29	1.331	-	22	2.237	152	1.612
	2020.	6.039	501	26	1.388	-	27	2.336	141	1.620
MAGLAJ	2019.	3.769	152	10	646	-	10	1.239	118	1.594
	2020.	3.826	166	9	698	-	14	1.295	111	1.533
OLOVO	2019.	1.375	81	3	432	-	3	365	7	484

Općina/Grad		Ukupno	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
	2020.	1.409	76	8	445	-	4	376	8	492
TEŠANJ	2019.	5.401	246	19	1.044	6	35	2.034	171	1.846
	2020.	5.814	285	20	1.172	5	34	2.254	154	1.890
USORA	2019.	577	17	1	96	-	3	251	10	199
	2020.	610	15	1	118	-	2	263	11	200
VAREŠ	2019.	892	43	2	254	7	3	299	15	269
	2020.	929	40	2	286	7	2	317	12	263
GRAD VISOKO	2019.	6.029	421	34	1.383	-	11	2.397	37	1.746
	2020.	6.393	484	33	1.473	-	12	2.539	38	1.814
ZAVIDOVIĆI	2019.	5.822	283	14	1.429	-	13	2.208	127	1.748
	2020.	6.095	302	19	1.496	1	15	2.348	119	1.795
GRAD ZENICA	2019.	18.325	1.175	110	4.732	86	145	6.505	600	4.972
	2020.	18.664	1.304	115	4.908	90	127	6.591	586	4.943
ŽEPČE	2019.	4.021	138	15	896	-	13	1.458	194	1.307
	2020.	4.054	140	14	911	0	13	1.492	178	1.306

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2021.

1.6. Registracija, stečaj i likvidacija

Jedan od indikatora stanja u privredi su podaci o registraciji, likvidaciji i stečaju privrednih subjekata kod Općinskog suda Zenica.

Prema podacima iz Izvještaju o radu Općinskog suda u Zenica za 2020. godinu, nisu iskazani podaci o registraciji novih privrednih subjekata. U istom periodu ovaj Sud je primio ukupno **83** prijedloga za pokretanje likvidacionog postupka, a ukupno je riješeno **83** predmeta (računajući i odluke o povlačenju prijedloga za pokretanje postupka likvidacije, provođenje likvidacionog postupka u stečaju i sl., a ne samo odluke o likvidaciji konkretnog subjekta).

Pored toga Općinski sud Zenica u 2020. godini primio je ukupno **59** prijedloga za otvaranje stečajnih postupaka. Istovremeno je u postupku riješio **65** predmeta stečaja.

Komparativni podaci za 2018., 2019. i 2020. godinu, prema Izvještaju o radu Općinskog suda Zenica, dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 13. Registracija, stečaj i likvidacija privrednih subjekata

VRSTA PREDMETA	2018. godina		2019. godina		2020. godina	
	Primljeno	Primljeno	Primljeno	Riješeno	Primljeno	Riješeno
STEČAJ	82	93	93	104	59	65
LIKVIDACIJA	122	130	130	119	83	83
REGISTRACIJA	172	-	-	220	-	-

Izvor : Izvještaj o radu Općinskog suda u Zenica za 2020. godinu

Zbog izmjene sadržaja Izvještaja o radu Općinskog suda u Zenica za 2020. godinu, nisu navedeni podaci o registrovanim privrednim subjektima u 2020. godini.

1.7. Investicije

Objava podataka za investicije odnosi se na prethodnu godinu. Tokom 2019. godine u Federaciji BiH ostvarene su investicije u nova stalna sredstva u ukupnom iznosu od cca 3.64 milijarde KM i imaju stalni rast.

Prema strukturi ulaganja, ostvarene investicije u „Građevinske objekte i prostore” iznosile su cca 1,67 milijardi KM, u “Strojeve, opremu i transportna sredstva” cca 1,74 milijarde KM, te u “Ostale namjene” cca 231 miliona KM.

U narednoj tabeli prikazani su komparativni podaci ostvarenih investicija u nova stalna sredstva od 2009. do 2019. godine. Iz tabele je evidentan neprekidan rast u ukupnom pregledu ovog vrlo bitnog pokazatelja stanja u privredi ZDK.

Tabela 14. Ostvarene investicije u nova stalna sredstva

Ostvarene investicije u nova stalna sredstva po namjeni ulaganja i tehničkoj strukturi, princip čistih djelatnosti u hilj./tis. KM							
God.	Ukupno	Građevinski objekti i prostori	Strojevi, oprema i transportna sredstva	Ostalo			
				Ukupno	biološka sredstva	proizvodi intelektualnog vlasništva	troškovi prijenosa vlasništva
2009	294.851	131.195	155.006	8.650	2.791	5.634	226
2010	284.675	133.342	135.571	15.762	2.784	12.473	505
2011	443.046	221.141	211.576	10.329	3.735	6.369	224
2012	412.506	242.723	155.805	13.978	3.872	9.977	127
2013	375.464	208.132	157.991	9.341	4.612	4.364	365
2014	387.708	179.010	196.756	11.942	5.898	5.710	335
2015	329.478	142.636	173.971	12.871	6.052	5.967	850
2016	355.436	161.066	182.781	11.589	6.076	5.395	117
2017	443.055	218.132	215.744	9.179	4.531	4.372	276
2018	471.033	235.166	218.217	17.650	5.285	12.085	281
2019	516.041	291.050	215.186	9.805	4.963	4.716	127

Izvor podataka: Publikacija "Zeničko-dobojski kanton u brojkama", Federalni zavod za statistiku – Sarajevo, 2021.

Najviše ukupne ostvarene investicije u nova stalna sredstva po namjeni ulaganja i tehničkoj strukturi u 2020. godini u ZDK realizirane su u:

- F-Građevinarstvu, u iznosu 145.322 hilj./tis. KM,
- C-Prerađivačkoj industriji, u iznosu 95.056 hilj./tis. KM,
- G-Trgovini na veliko i na malo; popravaku motornih vozila i motocikla, u iznosu 77.672 hilj./tis. KM,
- D-Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, u iznosu 48.930 hilj./tis. KM,
- B-Vađenju ruda i kamena, u iznosu od 32.024 hilj./tis. KM.

2. STANJE U PRERAĐIVAČKOJ INDUSTRIJI

Bez obzira na još uvijek prisutne probleme koji su produkt recesije, ograničenja izvoza čelika u EU, te kosovskih carina, prerađivačka industrija Zeničko-dobojskog kantona bilježi pozitivne rezultate.

Tako je nastavljen pozitivan trend izvoza, koji predstavlja najbitniju karakteristiku prerađivačke industrije u Zeničko-dobojskom kantonu. Udio izvoza prerađivačke industrije Zeničko-dobojskog kantona u ukupnom izvozu Zeničko-dobojskog kantona dosegao je nivo od 96,18 %. Ostali parametri ovog područja djelatnosti za 2020. u odnosu na 2019. godinu su sljedeći:

- Index fizičkog obima industrijske proizvodnje je **100,8 %**,
- Prosječan broj zaposlenih u 2020. godini je **82.073 lica**,
- Prosječna neto plaća za 2020. godine je bila **820,00 KM**,
- Izvoz je u 2020. godini bio cca **1,37 milijardi KM**, manji je u odnosu na 2019. godinu za cca 8,6 %,
- Uvoz je u 2020. godini bio cca **1,42 milijarde KM**, manji je u odnosu na 2019. godinu za cca 17,91 %,

- Ostvarene investicije u nova stalna sredstva po namjeni ulaganja iznose **516.041 hilj./tis. KM.**

U cilju potpunijeg uvida u stanje Prerađivačke industrije u Zeničko-dobojskom kantonu, Ministarstvo za privredu je uputilo upitnike na adrese 100. značajnih privrednih društava iz područja ove djelatnosti.

Posmatrano po potpodručjima grupisanim prema vrsti sirovina i proizvoda može se konstatirati sljedeće stanje u pojedinim djelatnostima:

2.1. Proizvodnja i prerada metala

Prema provjerenim podacima privrednih subjekata iz ove grupe, evidentna je prisutnost i utjecaj mnogih problema na tržištu. Međutim, zbog postojanja značajnih kapaciteta, sektor metalne industrije je ostao glavni nosilac privrednog razvoja Kantona, te ostvaruje značajne rezultate.

U Tabeli 15. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz područja djelatnosti proizvodnje i prerade metala.

Tabela 15. Privredna društva iz područja djelatnosti: Proizvodnja i prerada metala

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	Godina index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAV A							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposle- nost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž.	Priv.
“THERMO TECHNOLOGY INTERNATIONAL“ d.o.o. ZAVIDOVIĆI	Pr. ost. got. proizv. od metala	2020.	4.657,5	4.643,5	55,1	0,99	5.450,8	2.337,6	1.606,3	60	69	31		100
		2019.	5.650,8	5.440,5	62,6	0,96	5.404,7	2.005,6	1.526,9	61	62	38		100
		'20./'19.	0,82	0,85	0,88	1,03	1,00	1,16	1,05	0,98				
“KRIVAJA METAL” d.o.o. ZAVIDOVIĆI	Proizvodnja metalnih konstrukcija	2020.	12.747,9	11.714,6	798,1	0,91	6.167,8	2.555,5	6.980,3	125	47	53		100
		2019.	10.590,3	9.588,9	873,2	0,90	6.152,1	1.793,6	7.104,1	133	35	65		100
		'20./'19.	1,20	1,22	0,91	1,01	1,00	1,42	0,98	0,93				
“E.S.C.” d.o.o. BREZA	Proizvodnja akumulacijsk ih spremnika	2020.	2.270,7	2.063,9	289,7	0,90	8.318,9	3.539,8	545,2	34	1	99		100
		2019.	2.506,4	2.386,4	201,1	0,95	8.065,0	2.983,4	506,4	35	5	95		100
		'20./'19.	0,90	0,86	1,44	0,94	1,03	1,18	1,07	0,97				
“PROFIL- ISOLATION” d.o.o. ŽEPČE	Proizvodnja postrojenja od inoksa	2020.	12.551,7	11.384,5	1.302,1	0,90	3.436,3	1.714,3	5.582,7	43	35	65		100
		2019.	12.981,3	11.647,0	1.495,6	0,89	2.252,6	1.090,3	4.461,8	34	31	69		100
		'20./'19.	0,96	0,97	0,87	1,01	1,52	1,57	1,25	1,26				
“VIN-METAL” d.o.o. ŽEPČE	Proizvodnja metalnih konstrukcija	2020.	1.204,4	937,7	222,1	0,77	436,3	448,8	609,1	12	40	60		100
		2019.	717,3	528,1	36,6	0,73	236,5	259,7	492,9	9	40	60		100
		'20./'19.	1,67	1,77	6,06	1,05	1,84	1,72	1,23	1,33				
“METALSKOP” d.o.o. TEŠANJ	Proizvodnja metalnih dijelova	2020.	632,6	529,9	108,1	0,83	2.684,1	65,2	111,6	10	98	2		100
		2019.	680,5	541,2	126,9	0,79	2.669,8	61,8	92,8	10	99	1		100
		'20./'19.	0,92	0,97	0,85	1,05	1,00	1,05	1,20	1				

Izvor podataka: Baze podataka za privredne subjekte

Prema anketi (2020./2019.) evidentni su sljedeći trendovi u poslovnim rezultatima gospodarskih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 33 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 67 % smanjenje;
- 33 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 67 % smanjenje;
- 100 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat;
- 100 % je iskazalo povećanje kapitala;
- 100 % je iskazalo povećanje potraživanja;
- 85 % je iskazalo povećanje ukupnih obaveza, a 15 % je iskazalo smanjenje ukupnih obaveza;
- 50 % je iskazalo povećanje i stagnaciju broja zaposlenih, a 50 % je iskazalo smanjenje.

Kada je riječ o perspektivama razvoja anketirani gospodarski subjekti ističu da su prioriteti vezani za saniranje gubitaka, prije svega obaveze prema bankama i fondovima, te zbrinjavanje viška uposlenih. Pored toga, neki gospodarski subjekti ističu namjeru uvođenja novih tehnologija, standarda i osvajanje novih tržišta, te povećanje kapaciteta. Iskazan je zahtjev za razvojem novih poticaja privrede.

Kod identificiranja problema fokus anketiranih gospodarskih subjekata je na rješavanju problema invalida, kreditnim zaduženjima, nelikvidnosti, gospodarskom zakonodavstvu, parafiskalnim nametima, poticajima, i sl.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju gospodarske subjekte:

- komplicirana administrativna procedura, posebno na višim nivoima vlasti,
- odljev stručne radne snage, te nedostatak radne snage,
- nedovoljno poticaja za gospodarstvo,
- nedovoljna uposlenost proizvodnih kapaciteta,
- poskupljenje električne energije,
- financijska disciplina i naplata potraživanja,
- nestabilno zakonsko okruženje,
- siva ekonomija i rad na crno,
- obrazovni sustav,
- visoke stope poreza i doprinosa,
- nedovoljna efikasnost sudskog i zdravstvenog sustava,
- neredovno izmirenje dugovanja od strane poslovnih partnera za izvršene usluge,
- loše putne komunikacije,
- visina troškova pri izdavanju uvjerenje, potvrda i sl...
- nestabilna politička situacija,
- visok stupanj mita i korupcije.

2.2. Proizvodnja i prerada celuloze, papira i drveta

Očigledno je da privredni subjekti iz potpodručja proizvodnje celuloze, papira i drveta imaju izuzetno povoljan odnos izvoza i uvoza.

U Tabeli 16. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz područja djelatnosti proizvodnje celuloze, papira, prerade drveta i proizvodnja proizvoda od drveta i ostalih djelatnosti.

Prema dobivenim podacima gospodarskih subjekata iz ove grupe evidentan je značajan rast potražnje, ali uz druge izražene probleme.

U ovim potpodručjima evidentni su veliki i slobodni proizvodni kapaciteti konvencionalnog tehnološkog nivoa. Ova činjenica upućuje na veliki potencijal, posebno na bazi domaće sirovine.

Prema anketi (2020./2019.) evidentni su sljedeći trendovi u poslovnom rezultatu gospodarskih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 34 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 66 % je iskazalo pad ukupnog prihoda;
- 34 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 66 % je iskazalo pad ukupnog rashoda;
- 66 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat, a 34 % je iskazalo negativan poslovni rezultat;
- 66 % je iskazalo povećanje vrijednosti kapitala, a 34 % je iskazalo smanjenje kapitala;
- 34 % je iskazalo povećanje potraživanja, a 66 % je iskazalo smanjenje visine potraživanja;
- 34 % je iskazalo povećanje ukupnih obaveza, a 66 % je iskazalo smanjenje;
- 34 % je iskazalo povećanje i stagnaciju broja zaposlenih, a 66 % je iskazalo smanjenje.

Značajno je istaknuti da je ova grupa prerađivačkih djelatnosti iskazala izvoznu orijentaciju u postotku od oko 90 %. Ovaj trend prati uvođenje novih tehnologija, što stvara bolju konkurentsku poziciju na ino tržištu.

Razvojni planovi ovih gospodarskih subjekata su iskazani u povećanju proizvodnih kapaciteta, novim proizvodima i tehnologijama.

Kod identifikacije problema anketirani su istaknuli potrebu smanjenja cijene kapitala, stimulacije izvoza, smanjenja sive ekonomije, donošenje zakona o šumama na nivou Federacije i sl.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju gospodarske subjekte:

- nedostatak sirovina, neizvjesnost u opskrbi sirovinama i porast njihovih cijena,
- nesigurnost pravnog sustava, te postojanje nelojalne konkurencije,
- siva ekonomija i rad na crno,
- nedovoljne poticajne mjere, posebno za izvoznike,
- visoka fiskalna i parafiskalna opterećenja,
- neefikasnost administracije u postupcima izdavanja dozvola,
- nepostojanje infrastrukture za korištenje plina,
- natječaji za korištenje sredstava za zapošljavanje trebaju duže trajati radi pripreme subjekata,
- rascjepkanost šumskih gazdinstva i nepostojanje Zakona o šumama FBiH,
- visoke kamate na kredite,
- nestabilna politička situacija,
- visok stupanj mita i korupcije.

2.3. Privredna društva ostalih područja djelatnosti

Prema provjerenim podacima privrednih subjekata iz ove grupe evidentan je značajan rast potražnje, ali uz druge izražene probleme. Podaci poslovanja ove grupacije dati su u Tabeli 17. U ovim potpodručjima evidentni su veliki i slobodni proizvodni kapaciteti konvencionalnog tehnološkog nivoa. Ova činjenica upućuje na veliki potencijal, posebno na bazi domaće sirovine.

Značajno je istaći da je ova grupa prerađivačkih djelatnosti iskazala izvoznu orijentaciju u sve većem postotku. Ovaj trend prati uvođenje novih tehnologija, što stvara bolju konkurentsku poziciju na inotrižštu.

Razvojni planovi ovih privrednih subjekata su iskazani u povećanju proizvodnih kapaciteta, novim proizvodima i tehnologijama.

Kod identifikacije problema anketirani su istakli potrebu smanjenja cijene kapitala, stimulacije izvoza, smanjenja sive ekonomije i sl.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- nedostatak sirovina, neizvjesnost u opskrbi sirovinama i porast njihovih cijena,
- nesigurnost pravnog sistema, te postojanje nelojalne konkurencije,
- nedovoljne poticajne mjere, posebno za izvoznike,
- visoka fiskalna i parafiskalna opterećenja,
- neefikasnost administracije u postupcima izdavanja dozvola,
- nepostojanje infrastrukture za korištenje plina,
- natječaji za korištenje sredstava za zapošljavanje trebaju duže trajati radi pripreme subjekata,
- visoke kamate na kredite,
- nepostojanje zakonske regulative o planskom prikupljanju i sortiranju otpada, te nerazvijen sustav otkupa PET ambalaže kao povratne naknade za povratnu ambalažu (staklo, plastika).

Tabela 16. Privredna društva iz područja djelatnosti: Proizvodnja celuloze, papira, djelatnosti prerade drveta i ostalo

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	God- Index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAVA							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposle- nost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž.	Priv.
“PINETO” d.o.o. VISOKO	Proizvodnja kartonske ambalaže	2020.	1.048,6	1.116,3	-74,6	1,06	879,6	149,3	291,3	25	97	3		100
		2019.	1.137,8	1.252,5	-118,4	1,10	976,6	158,3	257,4	26	94	6		100
		'20./'19.	0,92	0,89	0,63	0,96	0,90	0,94	1,13	0,96				
“UNIMER” d.o.o. OLOVO	Proizvodnja rezane građe	2020.	199,2	185,2	12,4	0,92	175,8	58,6	100,3	3	94	6		100
		2019.	266,7	241,5	20,2	0,90	182,9	62,5	81,5	3	86	14		100
		'20./'19.	0,74	0,76	0,61	1,02	0,96	0,93	1,23	1				
“SECOM“ d.o.o. VISOKO	Proiz. bukovih ploča i namještaja	2020.	9.904,2	8.880,6	1.054,4	0,89	7.067,3	694,8	641,6	147	5	95		100
		2019.	10.503,2	9.900,4	858,8	0,94	6.737,9	464,0	1.263,8	162	14	86		100
		'20./'19.	0,94	0,89	1,22	0,94	1,04	1,49	0,50	0,90				
“FANTASY UNIKAT” d.o.o. ZENICA	Proizvodnja ostalog namještaja	2020.	605,9	564,8	3,43	0,93	381,4	123,1	540,9	20	69	31		100
		2019.	709,1	636,9	31,06	0,89	378,3	167,8	786,9	34	85	15		100
		'20./'19.	0,85	0,88	0,11	1,04	1,00	0,73	0,68	0,58				
“NATRON-HAYAT“ d.o.o. MAGLAJ	Proiz. cel. papira i pap. proizvoda	2020.	118.877,9	125.168,1	-6.773,3	1,05	182.336,6	21.308,1	70.863,3	859	13	87	2	98
		2019.	99.421,5	107.298,7	-9.864,7	1,07	170.570,6	16.437,1	73.749,3	885	16,34	83,66	1,77	100
		'20./'19.	1,19	1,16	0,68	0,98	1,06	1,29	0,96	0,97				
“BUDO EXPORT“ d.o.o ŽEPČE	Proiz. i promet drvnih sortimenata	2020.	14.209,6	12.271,6	2.041,2	0,86	7.706,1	174,9	1.247,5	155	7	93		100
		2019.	13.658,9	11.026,7	2.509,0	0,80	6.795,4	199,5	1.482,4	144	11	89		100
		'20./'19.	1,04	1,11	0,81	1,07	1,12	0,87	0,84	1,07				

Izvor podataka: Baze podataka za privredne subjekte

Tabela 17. Privredna društva iz ostalih područja djelatnosti

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	God- Index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAVA							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposle -nost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž.	Priv
“SIROVINA-EKO” d.o.o. MAGAJ	Reciklaža sek.sir.	2020.	5.774,1	5.411,7	365,8	0,93	5.242,6	458,2	951,6	13	20	80		100
		2019.	5.546,9	5.359,1	205,0	0,96	4.915,0	298,9	796,7	16	23	77		100
		'20./'19.	1,04	1,00	1,78	0,96	1,06	1,53	1,19	0,81				
„REGIONALNA DEPONIJA MOŠĆANICA“ d.o.o. ZENICA	Obrada i zbrinjava- nje neopasnog otpada	2020.	3.412,1	2.326,0	918,4	0,68	4.515,1	566,4	7.582,7	41			100	
		2019.	3.620,0	2.156,0	1.167,1	0,59	3.689,1	1.070,5	7.911,1	41	-	-	100	
		'20./'19.	0,94	1,07	0,78	1,15	1,22	0,52	0,95	1				

Izvor podataka: Baze podatka za privredne subjekte

2.4. Proizvodnja građevinskih materijala

U Tabeli 18. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz područja proizvodnje građevinskog materijala.

Gospodarski subjekti iz ovog potpodručja su u proteklom periodu bili u znatnoj mjeri u problemima zbog smanjene potražnje i izostanka investicija. Međutim projekti, kao što su izgradnja autoputa na koridoru V-c i stanogradnja, u znatnoj mjeri su relaksirali njihovu situaciju. Anketirani su u potpunosti orjentirani na domaće tržište.

Prema anketi 2020/2019. evidentni su sljedeći trendovi u poslovnom rezultatu gospodarskih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 75 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 25 % je iskazalo pad;
- 75 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 25 % je iskazalo pad;
- 75 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat, a 25% je iskazalo negativan poslovni rezultat;
- 50 % je iskazalo rast kapitala, a 50 % je iskazalo pad;
- 25 % je iskazalo povećanje potraživanja, a 75 % pad potraživanja;
- 25 % je iskazalo rast ukupnih obaveza, a 75 % pad ukupnih obaveza;
- 100 % je iskazalo povećanje ili stagnaciju broja zaposlenih.

Perspektive razvoja gospodarskih subjekata iz ove grupe djelatnosti vide u osvajanju novih proizvoda, otvaranju novih tržišta u BiH.

Kod identifikacije problema u ovim djelatnostima anketirani su istakli sporost administracije pri realizaciji investicija, nedefinirana nadležnost između Federacije Bosne i Hercegovine i kantona, nelojalna konkurencija i sl.

Posebno su apostrofirani sljedeći problemi koji opterećuju gospodarske subjekte:

- složenost administrativnih procedura i sporo dobivanje dozvola u oblasti građenja,
- siva ekonomija i nelojalna konkurencija,
- sporo rasterećenje gospodarstva po osnovu poreza i doprinosa, te parafiskalnih nameta,
- nezaštićenost domaćeg tržišta, proizvođača i kupaca u odnosu na uvoz,
- nedovoljna komunikacija sa gospodarstvom,
- nepovoljan ekonomski i politički ambijent,
- neusklađen obrazovni sustav sa potrebama gospodarstva,
- nestabilna politička situacija,
- visok stupanj mita i korupcije.

Tabela 18. Privredna društva iz područja djelatnosti: Proizvodnja građevinskog materijala

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	God. Index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAVA							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlenost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž.	Priv.
“TBG BH” d.o.o. KAKANJ	Proizvodnja i distribucija betona	2020.	12.991,9	13.232,7	-165,7	1,01	11.568,9	2.586,8	6.015,9	45	100			100
		2019.	13.788,9	13.765,3	47,4	0,99	11.757,4	3.460,4	6.770,8	45	100			100
		'20./'19.	0,94	0,96	3,49	1,02	0,98	0,74	0,88	1				
“TVORNICA CEMENTA KAKANJ” d.d. KAKANJ	Proizvodnja cementa	2020.	90.651,5	63.697,1	26.271,1	0,70	154.878,6	15.356,5	14.688,4	202	44	56		100
		2019.	73.428,2	57.343,9	15.953,8	0,78	145.644,8	11.051,5	11.318,5	201	68	32		100
		'20./'19.	1,23	1,11	1,64	0,89	1,06	1,38	1,29	1,00				
“TERMO-BETON” d.o.o. BREZA	Proizvodnja betonske galanterije	2020.	7.988,1	6.706,5	1.278,5	1,09	2.700,8	1.272,1	2.681,4	130	90	10		100
		2019.	7.186,3	6.098,4	702,7	0,84	2.277,0	1.350,5	3.347,3	90	100			100
		'20./'19.	1,11	1,09	1,81	1,29	1,18	0,94	0,80	1,44				
“UGARAK-PRODUKT” d.o.o. VISOKO	Proizv. i ugr. PVC i ALU stolarije	2020.	17.697,6	16.433,7	1.198,8	0,92	4.318,0	3.933,3	6.575,8	98	22	78		100
		2019.	12.624,5	9.683,2	2.907,1	0,76	5.113,4	4.162,9	6.671,5	85	27	73		100
		'20./'19.	1,40	1,69	0,41	1,21	0,84	0,94	0,98	1,15				

Izvor podataka: Baze podatka za privredne subjekte

2.5. **Proizvodnja proizvoda od tekstila i kože**

U Tabeli 19. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz područja proizvodnje proizvoda od tekstila i kože.

Gospodarski subjekti iz ovog potpodručja djelatnosti su uglavnom orijentirani na „lohn” poslove i dorade za stranog naručioca kroz koje se realiziraju ograničeni financijski efekti. Duga tradicija u ovoj oblasti rezultirala je otvaranjem novih proizvodnih pogona. Posebnu ekspanziju doživjela je proizvodnja automobilskih presvlaka u više gospodarskih subjekata na području Kantona.

Prema anketi 2020/2019. evidentni su sljedeći trendovi u poslovanju gospodarskih subjekata iz ove grupe djelatnosti:

- 34 % je iskazalo rast ukupnog prihoda, a 66 % pad;
- 34 % je iskazalo rast ukupnog rashoda, a 66 % pad;
- 100 % je iskazalo pozitivan poslovni rezultat,
- 34 % je iskazalo povećanje kapitala, 66 % smanjenje;
- 66 % je iskazalo povećanje potraživanja, a 34 % je iskazalo smanjenje;
- 66 % je iskazalo povećanje ukupnih obveza, a 34 % je iskazalo smanjenje;
- 66 % je iskazalo smanjenje broja zaposlenih, a 34 % je iskazalo povećanje.

Razvojni planovi ovih gospodarskih subjekata su iskazani u povećanju proizvodnih kapaciteta, novim proizvodima i tehnologijama, te potrebi za stalnom obukom novouposlenih radnika i radnika na novim mašinama.

Kod identifikacije problema, gospodarski subjekti iz ove grupe djelatnosti su istakli problem visokih cijena investiranja, velikog opterećenja usljed destimulativne porezne politike, neadekvatne borbe protiv sive ekonomije, a naročito zbog uvoza, visokih cijena energije i sl.

Posebno su apostrofirani slijedeći problemi koji opterećuju gospodarske subjekte:

- visoka fiskalna i parafiskalna opterećenja,
- opterećujuća porezna politika za niskoakumulativne grane,
- neusuglašenost školskog programa s potrebama tržišta rada,
- dugotrajne administrativne procedure,
- nestabilna politička situacija,
- visok stupanj mita i korupcije.

Tabela 19. Privredna društva iz područja djelatnosti: Proizvodnja proizvoda od tekstila i kože

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	God. index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAVA							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlenost	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Domaće	Ino	Drž.avni	Privatni
“ALBEX GROUPE-SIROVINA- KOŽA-KRZNO” d.o.o. VISOKO	Primarna obrada sirove kože	2020.	1.373,4	616,1	748,1	0,44	1.852,2	238,2	114,0	16	11	89		100
		2019.	2.745,8	1.827,9	848,5	0,66	1.878,0	301,8	126,8	13	14	86		100
		'20./'19.	0,50	0,33	0,88	0,66	0,98	0,78	0,89	1,23				
“ZIKO” d.o.o. ZAVIDOVIĆI	Proizvodnja radnih odijela	2020.	8.004,9	5.638,2	2.506,2	0,70	8.862,1	325,6	3.822,5	428	7	93		100
		2019.	8.730,2	6.619,7	2.106,8	0,75	11.334,1	312,6	1.407,1	450	3	97		100
		'20./'19.	0,91	0,85	1,18	0,93	0,78	1,04	2,71	0,95				
“ALMA-RAS” d.o.o. OLOVO	Proizvodnja finog rublja	2020.	59.358,6	55.173,2	4.111,3	0,92	14.346,1	10.100,9	22.026,4	1173	22	78		100
		2019.	58.943,4	52.986,4	6.147,1	0,89	13.879,2	8.246,1	20.713,5	1176	21	79		100
		'20./'19.	1,00	1,04	0,66	1,03	1,03	1,22	1,06	0,99				

Izvor podataka: Baze podatka za privredne subjekte

3. ENERGETIKA I RUDARSTVO

Energetika i rudarstvo u Zeničko-dobojskom kantonu odražavaju jednu od osnovnih karakteristika privrede Kantona, a to je bazno-energetsko sirovinska.

Energetska politika Bosne i Hercegovine se usvaja na entitetskom nivou, odnosno Federalnom nivou i nadležnost je Federacije Bosne i Hercegovine.

Osnova za izradu ovog dijela Informacije su zvanični statistički pokazatelji, podaci dobiveni od rudnika uglja, te podaci iz učinjenih analiza i procjena.

3.1. Rudarstvo

Zakon o rudarstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 26/10) i Zakon o geološkim istraživanjima u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj: 9/10) jednoobrazno uređuju ovu oblast na cijelom teritoriju Federacija BiH.

Rješenja iz oba zakona obezbjedila su preduslove za donošenje kantonalnih zakona i više od 95 podzakonskih akata kojim će se zamijeniti prevaziđeni pravilnici koji su još u primjeni, a velika većina njih datira još od 1954. godine.

Novi podzakonski akti/pravilnici pripremaju se u skladu sa direktivama Evropske unije, što će, posebno za rudnike s podzemnom eksploatacijom, imati veliki značaj u povećanju stepena kolektivnih mjera zaštite na radu.

U toku 2009. godine Vlada Federacije je donijela Odluku o prijenosu udjela Federacije Bosne i Hercegovine u rudnicima uglja u Federaciji BiH na JP „Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo u cjelokupnom iznosu, pa je tako sada svaki rudnik uglja na području Kantona Zavisno društvo u okviru JP „Elektroprivreda BiH“ d.d. Sarajevo, sa svim pravima i obavezama navedenog statusa.

U ukupnom energetsom potencijalu naše zemlje ugalj zauzima veoma značajan udio, a u Federaciji Bosne i Hercegovine proizvodnja uglja je osnova za proizvodnju električne energije. Eksploatacione rezerve lignita i mrkog uglja u Federaciji BiH iznose oko 1,37 milijardi tona što je nezamjenljiv energetska potencijal. Dio godišnje proizvodnje, u iznosu 82 %, prodaje se JP „Elektroprivreda BiH“ d.d. za potrebe termoelektrana u Tuzli i Kaknju. Preostale količine godišnje iskopanog uglja se prodaju industriji i ostalim potrošačima u količini od cca 16 %, a u susjedne države izvozi se oko 2 %.

Vađenje ruda i kamena ima dugu tradiciju u Zeničko-dobojskom kantonu. Od deset rudnika uglja (mrki i lignit) u Federaciji Bosne i Hercegovine, tri rudnika mrkog uglja su na području Zeničko-dobojskog kantona, a to su RMU „Kakanj“ d.o.o. Kakanj, RMU „Zenica“ d.o.o. Zenica i RMU „Breza“ d.o.o. Breza. Ugalj se najvećim dijelom transformira u električnu energiju, toplotnu energiju, te za potrebe industrije i široke potrošnje.

Privredni subjekti iz ovog područja djelatnosti u 2020. godini zabilježili su blagi pad izvoza, koji je imao vrijednost od **cca 2,412 miliona KM** i manji je u odnosu na 2019. godinu za 11,2 %. Istovremeno evidentiran je manji uvoz od **cca 131,172 miliona KM**, odnosno za 48,08 %.

Osnovni parametri ovog područja djelatnosti za 2020. u odnosu na 2019. godinu imaju blagi pad i oni su sljedeći:

- Index fizičkog obima industrijske proizvodnje je bio **92,6**,

- Broj zaposlenih je bio 4.488, uz neznatan pad od **5,45 %**,
- Prosječna neto je bila 1.076 KM, uz rast od **0,18 %**.

U cilju potpunijeg uvida u stanje područja djelatnosti “Vađenje ruda i kamena” u Zeničko-dobojskom kantonu, Ministarstvo za privredu je uputilo upitnike na adrese značajnih privrednih društava iz područja ove djelatnosti.

Prema dobivenim podacima privrednih subjekata iz ovog područja djelatnosti, evidentna je prisutnost i utjecaj mnogih problema. Međutim, zbog postojanja značajnih kapaciteta, područje djelatnosti B- Vađenje ruda i kamena ostao je jedan od važnih nosilaca privrednog razvoja Kantona, te ostvaruje značajne rezultate.

U Tabeli 20. dat je pregled poslovnih pokazatelja privrednih društava iz područja B-Vađenje ruda i kamena.

Tabela 20. Privredna društva iz područja djelatnosti: Eksploatacija mineralnih sirovina B-Vađenje ruda i kamena

OPĆI PODACI														
NAZIV DRUŠTVA I SJEDIŠTE	Osnovna djelatnost	Godina index (%)	POSLOVNI REZULTATI I FINANC. STABILNOST PRIVREDNIH DRUŠTAV A							PROIZVODNI POKAZATELJI				
			Ukupan prihod (000 KM)	Ukupan rashod (000 KM)	Poslovni rezultat (000 KM)	Index	Kapital (000 KM)	Potraživ. (000 KM)	Ukupne obaveze (000 KM)	Zaposlen.	Tržište (%)		Kapital (%)	
											Dom.	Ino	Drž.	Priv.
ZD RMU “KAKANJ” d.o.o. KAKANJ	Vađenje uglja	2020.	66.135,7	75.121,6	-9.543,2	1,13	36.560,9	2.348,3	111.691,9	1707	100		100	
		2019.	65.060,0	76.253,1	-8.907,3	1,17	46.104,2	860,0	105.729,9	1667	100		100	
		'20./'19.	1,01	0,98	1,07	0,96	0,79	2,73	1,05	1,02				
ZD RMU “ZENICA” d.o.o. ZENICA	Vađenje uglja	2020.	35.507,7	53.018,7	-19.209,6	1,49	57.201,3	2.064,2	202.653,7	1.486	100		100	
		2019.	41.065,0	60.232,8	-24.202,9	1,46	76.411,0	1.454,3	187.341,7	1315	100		100	
		'20./'19.	0,86	0,88	0,79	1,02	0,74	1,41	1,08	1,13				
“BBM-VAREŠ” d.o.o. VAREŠ	Proizvodnja kamena za građevin.	2020.	1.361,5	1.813,6	20,9	1,33	19.650,7	300,4	1.214,0	64	100			100
		2019.	2.200,6	3.052,9	25,1	1,38	19.629,0	434,3	1.520,7	32	100			100
		'20./'19.	0,61	0,59	0,83	0,96	1,00	0,69	0,79	2,00				
ZD RMU “BREZA” d.o.o. BREZA	Vađenje lignita	2020.	31.912,4	45.007,2	-14.656,2	1,41	0	814,8	129.858,8	1.270	96	4	100	
		2019.	41.159,3	47.501,9	-9.124,2	1,15	0	595,1	118.631,7	1213	95	5	100	
		'20./'19.	0,77	0,94	1,60	1,22	0	1,36	1,09	1,04				

Izvor podataka: Baze podataka za privredne subjekte

Kod identifikacije problema privredni subjekti iz ove grupe djelatnosti su istakli problem visokih cijena investiranja, velikog opterećenja usljed destimulativne porezne politike, a naročito zbog uvoza, visokih cijena energije i sl.

Posebno su apostrofirani slijedeći problemi koji opterećuju privredne subjekte:

- nedostizanje fizičkog obima proizvodnje,
- ugrožavanje tekuće likvidnosti,
- rizik nabavki, rizici vezani za imovinu,
- rizik umanjenja kapitala,
- rizik profesionalnog zdravlja i sigurnosti na radu,
- neadekvatni radovi na otkrivci,
- neadekvatni radovi na široj pripremi,
- nedostizanje zadatog nivoa kvalitete uglja,
- nagomilane obveze poduzeća prema državi,
- zastoji u jamskim kapacitetima zbog stalne pojave oksidacijskih procesa i požara,
- zastarjela mašinska i elektro oprema.

U Tabeli 21. predstavljene su godišnje obaveze koncesionara utvrđene od strane Komisije Ministarstva za privredu, zaključno sa 31.12.2020. godine.

Tabela 21. Stanje ugovorenih obaveza po osnovu koncesionih naknada za eksploatacije količine mineralnih sirovina prema zapisnicima za 2020. godinu

Red.br	Koncesionar Datum ugovora	Godišnja ugovorom definisana minimalna obaveza /KM/	Stanje obaveza na dan 31.12.2020. godine(racunajući minimalnu obavezu i uplatu za 2020.god) /KM/	Uplaćeno u 2020. godini /KM/
1.	“TRGOŠPED”d.o.o. Kakanj 01.10.2003.	33.000,00	27.348,98	22.731,02
2.	“LIBOS”d.o.o. Žepče 11.12.2009.	17.000,00	45.374,00	1000,00
3.	“SANEX”d.o.o. Breza 23.4.2007.	10.00,00	0,00	30.000,00
4.	“CESTING”d.o.o. Žepče 19.10.2009.	16.000,00	44.000,00	17.000,00
5.	“AMINA TRADE”d.o.o. Sarajevo 15.3.2004.	11.000,00	29.250,00	0,00
6.	“DIM KAMENOLOM”d.o.o. Žepče 30.1.2013.	17.222,00	109.194,91	0,00
7.	“RKB”d.o.o. Breza 1.10.2003. Raskinut ugovor (06.08.2019. godine), a potom je poslovni subjekt u stečaju	20.000,00	Stanje obaveza na dan 30.06.2019. godine iznosi 350.049,33 KM (osnovica + kamate)	45.000,00 (vansudska nagodba iznos: 407.828,03 KM)
8.	“BBM VAREŠ”d.o.o. Vareš 17.5.2002.	43.500,00	0,00	43.500,00
9.	“E&P”d.o.o. Zavidovići 26.4.2006.	37.500,00	37.500,00	9.375,00
10.	“MGV GRADNJA”d.o.o Zavidovići 22.5.2001.	28.000,00	-8.000,00 Ne računajući sporne količine utvrđene kontrolnim mjenjenjem 76.233,22 KM	134.143,98 KM, Vodi se sudski spor radi spornih količina koje su utvrđene kontrolnim mjenjenjem
11.	“IGM”d.o.o. Visoko 30.10.2001.	Nema ugovorom definisanu minimalnu obavezu. Stanje duga	5.673,12 (IV kvartal 2020)	20.634,52

Red.br	Koncesionar Datum ugovora	Godišnja ugovorom definisana minimalna obaveza /KM/	Stanje obaveza na dan 31.12.2020. godine(racunajući minimalnu obavezu i uplatu za 2020.god) /KM/	Uplaćeno u 2020. godini /KM/
		je po Zapisniku, broj:04-34-6019-5- 4/20 od 09.4.2021.godine		
12.	“TVORNICA CEMENTA KAKANJ”d.o.o. Kakanj 12.9.2000.	Nema ugovorom definisan minimalne obaveze. Stanje duga je po Zapisniku, broj:5/20 od 09.4.2021.godine	148.730,44 (IV kvartal 2020)	468.893,30
13.	“ABLE INVESTMENT”d.o.o. Sarajevo 24.5.2016.	22.500,00	0,00	73.152,00
14.	“ŽGP”d.o.o. Zenica 28.8.2013.	38.800,00	0,00	99.708,06
15.	ZD RMU „ZENICA”d.o.o. Zenica 20.04.2010.	21.000,00	74.080,00	0,00
16.	„KOMGRAD – ZE”d.o.o. Zenica 17.12.2014.	33.620,00	44.439,00	0,00
17.	„GEOMET”d.o.o. Olovo 20.07.2012.	180.000,00	0,00	225.000,00
18.	“AB-TRANS” d.o.o. Tešanj 20.07.2020.	13.000,00 Trenutno u postupku dobijanja odobrenja za detaljna geološka istraživanja	0,00	0,00
19.	Rudnik mrkog uglja “KAKANJ” d.o.o. Kakanj 28.12.2020.	800.000,00	21.925,44	30.668,60
20.	“EASTERN MINING” d.o.o. Sarajevo 03.12.2020.	3.120.000,00	97.500,00	617.765,75
	UKUPNO		677.015,89	1.793.572,23

Izvor: Ministarstvo za privredu

Određeni broj privrednih subjekata sa potpisanim koncesionim ugovorom, u toku 2020. godine nije vršio eksploataciju mineralnih sirovina. Ovo može biti posljedica više faktora, a neki od njih su:

- Došlo je do razlike u kvalitetu eksploatisanih mineralnih sirovina, tako da su se mnogo više potraživale i eksploatisale kvalitetne mineralne sirovine u odnosu na one sa lošijim kvalitetom;
- Lokacija (udaljenost) kamenoloma u kojem se vrši eksploatacija od većih privrednih centara (Sarajevo, Zenica, Visoko, Kakanj), te opterećenje cijene koštanja čvrste mineralne sirovine cijenom transporta. Sirovine nisu konkurentne cijenom u odnosu na bliže kamenolome kod kojih je cijena transporta niža;
- Vjerovatne unutarnje slabosti, što se posebno odnosi na „Libos“ d.o.o. Žepče, „Cesting“ d.o.o. Žepče, „Able Investment“ d.o.o. Sarajevo, „RKB“ d.o.o. Breza i „Amina trade“ d.o.o. Sarajevo.

3.2. Energetika

Područje djelatnosti D- Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom i plinom je također jedno od bitnih područja za privredu Zeničko-dobojskog kantona. Ono se odnosi na osnovne vrste energije i energenata, a to su električna energija, prirodni gas, nafta i naftni derivati.

Elektro-energetski sistem je na području Zeničko-dobojskog kantona u 2020. godini funkcionisao stabilno, kako u oblasti proizvodnje, tako i u oblasti prijenosa i distribucije električne energije. Zahvaljujući tome omogućeno je kontinuirano snabdijevanje električnom energijom. Tehničko-tehnološki uslovi za dalji rast proizvodnje objektivno postoje, ali u najvećoj mjeri zavise o mogućnostima isporuke i potreba (potrošnje) električne energije. Snabdjevenost tržišta, odnosno, potrošača električnom energijom, tokom cijele prethodne godine bila je zadovoljavajuća i u skladu sa potrebama.

Zbog organizacijske strukture područja djelatnosti D-Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom i plinom (dominantno privrednog društva JP „Elektroprivreda BiH”), privredni subjekti iz ovog područja djelatnosti iz Zeničko-dobojskog kantona, statistički posmatrano nisu imali uvoza niti izvoza.

Osnovni parametri ovog područja djelatnosti za 2020. godinu u odnosu na 2019. godinu imaju tendenciju rasta i oni su sljedeći:

- Index fizičkog obima industrijske proizvodnje Grupacije AE – Energija bio je **101,4**.

U Području djelatnosti D-Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija:

- Broj zaposlenih je bio 1.366, uz rast od **0,81%**,
- Prosječna neto plaća je bila 1.602,00 KM, uz pad od **1,83%**.

Federalna vlada je na 213. sjednici, održanoj 12.03.2020. godine, usvojila Bilans energetske potrebe FBiH za 2020. godinu.

Planirana proizvodnja ugljena u Federaciji BiH za 2020. godinu iznosi 7.968.000 t, a potrošnja 7.730.000 t.

Planirana je proizvodnja električne energije u Federaciji BiH za 2020. godinu iznosi 9.181.000 GWh, a ukupna potrošnja od 6.910.000 GWh. Ovim elektroenergetskim bilansom predviđeno je

da snabdijevanje domaćih potrošača bude zadovoljeno proizvodnjom iz domaćih izvora i nabavkom količina na tržištu s planiranim bilansnim viškom u iznosu 2.061 GWh.

Bilansom za 2020. godinu predviđen je plasman naftnih derivata od 1.050.000 t, od čega je 1.010.000 tona iz izvoza i 40.000 t putem međuentitetske trgovine.

Plan uvoza i potrošnje prirodnog plina za 2020. godinu je 179.529 (1.000 Sm³). Predstavnicima "Energoinvesta" i "BH-Gasa" ugovorili su s "Gazprom Exportom" isporuku prirodnog plina do kraja 2020. godine.

Električna energija

U 2020. godini planira se ukupna proizvodnja električne energije u količini od 9.180,6 GWh, što je cca. 3% više u odnosu na proizvodnju u 2019. godini koja je uz procjenu iznosila 8.919 GWh. Jedna od dvije termoelektrane u Federaciji Bosne i Hercegovine instalirana je na području Kantona, u Kaknju - JP EBiH - Podružnica TE "Kakanj", gdje se, pored električne energije, proizvodi i toplotna energija, i tehnološka para. Pored toga, "Natron-Hayat" d.o.o. Maglaj vrši proizvodnju električne energije za vlastite potrebe u okviru vlastitih proizvodnih kapaciteta.

U Tabeli 22. dat je pregled uporednih podataka proizvodnje električne energije u periodu od 2015. do 2020. godine (podatak za plan proizvodnje "Natron-Hayat" je procjenjen).

Tabela 22. Uporedni podaci proizvodnje električne energije

TERMOELEKTRANA	Proizvodnja 2016. godina [GWh]	Proizvodnja 2017. godina [GWh]	Plan proizvodnje 2018. godina [GWh]	Plan proizvodnje 2019. godina [GWh]	Plan proizvodnje 2020. godina [GWh]
JP EBiH - PODRUŽNICA TE "KAKANJ"	2.093,8	2.546,5	2.000,1	2.227,2	2.217,6
TE "NATRON- HAYAT" d.o.o. MAGLAJ	125,6	162,6	160,6	160,6	160,6
UKUPNO	2.219,4	2.709,1	2.160,7	2.387,8	2.378,2

Izvor: JP "Elektroprivreda BiH" i "Natron-Hayat" - Plan – Bilans energetske potrebe FBiH

Jedan od bitnih elemenata područja djelatnosti D-Proizvodnja i snabdijevanje/opskrba električnom energijom i plinom, na području Zeničko-dobojskog kantona je proizvodnja električne energije korištenjem hidro-potencijala. Na osnovu zakonskih i prirodnih preduslova na području Kantona u proteklom periodu dodijeljeno je više koncesije na vodu za izgradnju mini hidroelektrana.

U Tabeli 23. dat je pregled mini hidroelektrana u ZDK (dodjeljenih koncesija na vodu za izgradnju).

Tabela 23. Mini hidroelektrana u ZDK (dodjeljene koncesije na vodu za izgradnju MHE)

R. br.	Naziv objekta MHE	Vodotok/ Lokalitet	Općina	Instalis. snaga (kW)	Moguća godišnja proizvodnja (GWh)	Koncesionar	Status
1.	Botašnica ušće	Gostović	Zavidovići	921	3,775	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji
2.	Rujevica ušće	Gostović	Zavidovići	714	2,602	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji
3.	Kamenica	Gostović	Zavidovići	778	2,655	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji
4.	Čardak	Gostović	Zavidovići	945	4,514	„EBH“ d.o.o. Sarajevo	U funkciji
5.	Bistričak	Bistričak	Zenica	810	4,035	„FEKO-ENERGY“ d.o.o. Zenica	U funkciji
6.	Čajdraš	Magistralni cjevovod zeničkog vodovoda	Zenica	485	3,633	JP “Vodovod i kanalizacija” d.o.o. Zenica	U funkciji
7.	Vareš	Stavnja	Vareš	980	4,600	„EKO-ENERGY“ d.o.o. Tešanj	U funkciji
8.	Podjezera	Jezeračka rijeka	Zenica	460+190	1,822	„EKO-ENERGY“ d.o.o. Tešanj	U funkciji
9.	Pepelari	Pepelarska rijeka	Zenica Žepče	448	2,300	„EMY“ d.o.o. Zenica	U funkciji
10.	Petrovići	Stupčanica	Olovo	1.555	6,65	„ENERGONOVA“ d.o.o. Sarajevo	-
11.	Tribija	Tribija	Vareš	961	3,97	„ENERGONOVA“ d.o.o. Sarajevo	-

Izvor: Informacija o koncesijama na vodama za 2020. godinu, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede ZDK

Do sada je u ZDK izgrađeno i pušteno u pogon devet malih hidroelektrana i to: MHE „Rujevica-ušće”, MHE „Botašnica-ušće”, MHE „Čardak”, MHE „Čajdraš”, MHE „Bistričak”, MHE „Vareš”, MHE „Podjezera”, MHE „Pepelari” i MHE „Kamenica”, dok je potpisan Ugovor o koncesiji za MHE „Petrovići” na rijeci Stupčanici, općina Olovo, sa rokom početka rada od 24 mjeseca od potpisivanja ugovora i donesena je Odluka Vlade o dodjeli koncesije za MHE „Tribija” na rijeci Tribiji, općina Vareš, a za nju je u toku pribavljanje odobrenja za građenje, što je uslov za zaključenje koncesionog ugovora.

U Tabeli 24. dat je pregled solarnih elektrana (SE) u ZDK.

Tabela 24. Pregled solarnih elektrana (SE) u Zeničko-dobojskom kantonu

R. br.	Naziv imaoca dozvole za rad	Broj izdate dozvole za rad	DOZVOLE		SJEDIŠTE	ADRESA	NAZIV POSTROJENJA	Tehničke karakteristike proizvodnog objekta
			Datum izdavanja dozvole za rad	Datum prestanka važenja dozvole za rad				Instalisana snaga (kW)
								Predviđ. godiš. proizvodnja (MWh)
1	"SUBAŠIĆ" d.o.o. Tešanj	06-03-1367/85/12	26.03.2013.	13.03.2023.	Tešanj	Potočani b.b. Jelah	SE "SUBAŠIĆ 1"	12,50/15,54
2	"SV Energija" d.o.o. Tešanj	06-03-86/1/13	13.05.2014.	12.05.2024.	Tešanj	Lepenica br. 206	SE "LEPENICA 1"	10,00/11,70
3	"NINO-HA" d.o.o. Doboj Jug	06-03-863/28/14	03.02.2015.	02.02.2020.	Mravići Doboj Jug	Mravići bb	SE "KONAK	30,00/39,20
4	"BEA" d.o.o. Mekiš bb-Tešanj	06-03-880/30/14	04.04.2015.	13.04.2025.	Tešanj	Mekiš bb	SE "BE.23-1"	20,00/25,10
5	Obrt "POLJOTRG", vl. Bektaš Dženeta	06-03-421/7/15	31.08.2015.	30.08.2025.	Visoko	Uvorići bb	SE "POLJOTRG	23,00/31,15
6	"MAHIR" d.o.o. Visoko	06-03-422/8/15	13.11.2015.	12.11.2025.	Visoko	Uvorići broj 25	SE "MAHIR"	23,00/28,75
7	"COMEX" d.o.o. Tešanj	06-03-395/4/15	29.01.2016.	28.01.2021.	Tešanj	Ul. Meše Selimovića br. 25	SE "Raduša"	23,00/28,84
8	"PRAHA" d.o.o. Žepče	06-03-1019/34/15	15.03.2016.	14.03.2021.	Žepče	Ozimica b.b.	SE "PRAHA 1-150"	150,00/232,00
9	Proizvodnja električne energije "SM", vl. Brka Semira	06-03-1083/43/15	05.04.2016.	14.04.2026.	Tešanj	Kotlanice bb	SE "SM BRKA"	10,00/11,10

R. br.	Naziv imaoca dozvole za rad	Broj izdate dozvole za rad	DOZVOLE		SJEDIŠTE	ADRESA	NAZIV POSTROJENjA	Tehničke karakteristike proizvodnog objekta
			Datum izdavanja dozvole za rad	Datum prestanka važenja dozvole za rad				Instalisana snaga (kW)
								Predviđ. godiš. proizvodnja (MWh)
10	"ENERGY" d.o.o.	06-03-1041/39/15	28.04.2016.	27.04.2021.	Kakanj	Ul. 311. lahke brigade bb	SE "Energy"	150,00/253,00
11	Proizv. el. energije "SE ELEKTRONIK", vl. Prnjavorac Nezir	06-03-42/1/16	15.06.2016.	14.06.2026.	Tešanj	ulica Nisima Albaharija 1	SE "DOLINA"	12,50/15,00
12	"SAMI PROMET" d.o.o. Visoko	06-03-586/117/16	11.07.2016.	10.07.2021.	Visoko	Donja Vratnica bb	SE "SAMI PROMET 1”	30,00/36,63
13	"SJAJ" Maglaj, d.o.o.	06-03-579/18/15	20.07.2016.	19.07.2021.	Maglaj	Ulica 1. marta bb	SE "SJAJ"	23,00/26,90
14	"ALIM" d.o.o. Visoko	06-03-668/128/16	20.09.2016.	08.09.2021.	Visoko	Industrijska zona - Ozrakovići bb	SE "ALIM"	30,00/43,42
15	"HENKOPROM" d.o.o. Žepče	06-03-516/89/16	07.10.2016.	06.10.2021.	Žepče	Golubinja bb	SE "HENKO HE.1-150"	122,00/141,00
16	"ASCOM" d.o.o. Tešanj	06-03-842/150/16	24.10.2016.	23.10.2028.	Tešanj	Industrijska zona Bukva, Put Izudina Alićehajića bb	SE "ASCOM 1"	10,00/15,26
17	"CONRA" d.o.o. Tešanj	06-03-930/158/16	12.01.2017.	11.01.2029.	Tešanj	Ul. Patriotske lige bb	SE "CO-23"	22,00/32,30
18	SAMELAY d.o.o. Tešanj	06-03-770/145/16	26.01.2017.	25.01.2022.	Tešanj	Kraševo bb	SE "SAMELAY 1"	20,00/24,92
19	"PERO" Zenica d.o.o.	06-03-338/20/17	19.05.2017.	18.05.2022.	Zenica	Sarajevska broj 97	SE "PERO 1"	119,00/139,07

R. br.	Naziv imaoca dozvole za rad	Broj izdate dozvole za rad	DOZVOLE		SJEDIŠTE	ADRESA	NAZIV POSTROJENJA	Tehničke karakteristike proizvodnog objekta
			Datum izdavanja dozvole za rad	Datum prestanka važenja dozvole za rad				Instalisana snaga (kW)
								Predviđ. godiš. proizvodnja (MWh)
20	"INTER" d.o.o. Tešanj	06-03-679/50/17	24.10.2017.	23.10.2022.	Tešanj	Ljetinić bb	SE "INTER IN23-1"	20,00/24,30
21	“ENERGY TRADE” d.o.o. Usora	06-03-505/35/18	07.07.2018.	29.09.2028.	Usora	Žabljak bb	SE "ENERGY 1"	127,00/164,84
							SE "IVEX"	25,00/31,97
							SE "IVEX 2"	125,00/164,84
22	"KALIM-PROFIL" d.o.o. Tešanj	06-03-986/74/17	15.01.2018	14.01.2028.	Tešanj	Ljetinić bb	SE "KALIM K23-1"	18,00/25,70
23	"KALIM" d.o.o. Tešanj	06-03-990/77/17	28.03.2018	27.03.2028.	Tešanj	Ljetinić bb	SE "KALIM K23-2"	20,00/24,00
24	"EMY" d.o.o. Zenica	06-03-742/19	10.09.2019.	09.09.2029.	Zenica	Vojvodića put bb	SE "SE EMY 2"	30,00/39,60
							SE "SE EMY 30 kW Žepče"	30,00/32,80
25	"PI-PI" d.o.o. Visoko	06-03-434/29/18	26.06.2018.	25.06.2023.	Visoko	Čifluk bb-Kralupi	SE "PI-PI-150"	149,00/170,00
26	"NINO-HA" d.o.o. Doboj Jug	06-03-994/19	06.02.2020.	05.02.2030.	Doboj Jug	Mravići bb	SE “KONAK” I SE “KONAK 1”	30,00/39,00
27	"PERO" Zenica d.o.o.	UP1-06-13-1-40/20	09.09.2020.	08.09.2032.	Zenica	Sarajevska broj 97	SE "PERO 4"	20,00/24,00
28	"PERO" Zenica d.o.o.	UP1-06-13-1-75/20	09.11.2020.	08.11.2032.	Zenica	Sarajevska broj 97	SE "PERO 2"	20,00/22,00
29	„JAL-ENERGY” vl. Jozo Bejić	UP1-06-13-100-1/20	11.12.2020.	10.12.2032.	Usora	Bejići bb	“JAL-ENERGY”	23,00/41,00

R. br.	Naziv imaoca dozvole za rad	Broj izdate dozvole za rad	DOZVOLE		SJEDIŠTE	ADRESA	NAZIV POSTROJENjA	Tehničke karakteristike proizvodnog objekta
			Datum izdavanja dozvole za rad	Datum prestanka važenja dozvole za rad				Instalisana snaga (kW)
								Predviđ. godiš. proizvodnja (MWh)
30	Proizv. el. energije "SE ELEKTRONIK", vl. Prnjavorac Nezir	UP1-06-13-1-83/20	11.12.2020.	10.12.2032.	Tešanj	Nisima Albaharija 1	“DOLINA II”	23,00/40,00

Izvor: FERK

Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK) u skladu sa odredbama Zakona o električnoj energiji u Federaciji Bosne i Hercegovine proizvođačima električne energije koji u pojedinačnom objektu za proizvodnju električne energije koriste otpad ili obnovljive izvore energije na ekonomski prihvatljiv način, uključujući kombinovani ciklus proizvodnje toplotne i električne energije, u skladu sa mjerama zaštite okoline daje status **kvalifikovanog proizvođača**.

Zaključno sa 2020. godinom status kvalifikovanog proizvođača je steklo 177 elektroenergetskih subjekata, od čega u Zeničko-dobojskom kantonu 34 i isti su navedeni u Tabeli 25.

Prema podacima FERK-a kvalifikovani proizvođači u Federaciji BiH proizvodnju električne energije obavljaju u: 65 (HE) hidroelektrana, 105 (SE) solarnih elektrana i 7 (VE) vjetroelektrana.

U Tabeli 25. dat je pregled kvalifikovanih proizvođača električne energije iz Zeničko-dobojskog kantona.

Tabela 25. Kvalifikovani proizvođači električne energije iz Zeničko-dobojskog kantona

R.br.	Naziv imalaca dozvole za rad	Datum izdavanja – isteka dozvole za rad	Naziv postrojenja za OIEiEK	Tehničke karakteristike	
				Instalisana snaga(kW)	Predv. god. Proizvodnja (MWh)
1.	„KOMING“ d.o.o. Kakanj	13.12.2019. 12.12.2031.	SE „KOMING“	22,00	26,00
2.	„KAMEN STIL“ d.o.o. Tešanj	13.12.2019. 12.12.2024.	SE „KS 150-1“	150,00	169,00
3.	„ILMA“ d.o.o. Tešanj	28.11.2019. 27.11.2024.	SE „ILMA“	127,00	158,90
4.	„NEDER“ d.o.o. Tešanj	31.10.2019. 30.10.2029.	SE „NEDER“	23,00	31,70
5.	„EMY“ d.o.o. Zenica	10.09.2019. 09.09.2029.	SE „SE EMY 2“	30,00	39,60
			SE „SE EMY 30 kW Žepče“	30,00	32,80
			HE „Pepelari“	448,00	3.285,00
6.	„FEKO-ENERGY“ d.o.o. Zenica	07.06.2019. 13.09.2027.	HE „Bistričak“	990,00	4.350,0
7.	„TIK“ d.o.o. Jelah bb-Tešanj	10.12.2018. 09.12.2023.	SE „TIK 1“	127,00	153,10

8.	„ASCOM“ d.o.o. Tešanj	04.10.2018. 23.10.2028.	SE „ASCOM 1“	10,00	15,264
9.	„ENERGY TRADE“ d.o.o. Usora	17.07.2018. 29.09.2028.	SE „ENERGY 1“	127,00	164,8
			SE „IVEX“	25,00	31,977
			SE „IVEX 2“	125,00	164,84
10.	„PI-PI“ d.o.o. Visoko	26.06.2018. 25.06.2023.	SE „PI-PI-150“	149,00	170,00
11.	JP „VIK“ d.o.o. Zenica	11.06.2018. 10.06.2028.	HE „Čajdraš“	485,00	3.633,00
12.	„KALIM“ d.o.o. Tešanj	28.03.2018. 27.03.2028.	SE „KALIM K23-2“	20,00	24,00
13.	„SUŠA- COMMERCE“ d.o.o. Visoko	02.02.2018. 01.02.2028.	VE „Moštre 1“	300,00	1.080,00
14.	„KALIM- PROFIL“ d.o.o. Tešanj	15.01.2018. 14.01.2028.	SE „KALIM K23-1“	18,00	25,70
15.	„INTER“ d.o.o. Tešanj SE 20,00	24.10.2017. 23.10.2022.	„INTER IN 23- 1“	20,00	24,30
16.	„EKO- ENERGY“ d.o.o. Tešanj	29.08.2017. 23.04.2022.	HE „Vareš“	980,00	3.850,00
			HE „PODJEZERA“	650,00	5.500,00
17.	„PERO“ Zenica d.o.o.	19.05.2017. 18.05.2022.	SE „PERO 1“	119,00	139,07
18.	„SAMELAY“ d.o.o. Tešanj	26.01.2017. 25.01.2022.	SE „SAMELAY 1“	20,00	24,92
19.	„CONRA“ d.o.o. Tešanj	12.01.2017. 11.01.2029.	SE „CO-23“	22,00	32,30
20.	„HENKOPROM“ d.o.o. Žepče	07.10.2016. 06.10.2021.	SE „HENKO HE.1-150“	122,00	141,00
21.	„ALIM“ d.o.o. Visoko	09.09.2016. 08.09.2021.	SE „ALIM“	30,00	43,42

22.	„SJAJ“ Maglaj, d.o.o	20.07.2016. 19.07.2021.	SE „SJAJ“	23,00	26,90
23.	„SAMI PROMET“ d.o.o. Visoko	11.07.2016. 10.07.2021.	SE „SAMI PROMET 1“	30,00	36,63
24.	Proizvodnja električne energije „SM“, vl. Brka Semira SE	15.04.2016. 14.04.2026.	„SM BRKA“	10,00	11,10
25.	„PRAHA“ d.o.o. Žepče	15.03.2016. 14.03.2021.	SE „PRAHA 1- 150“	150,00	232,00
26.	„COMEX“ d.o.o. Tešanj	29.01.2016. 28.01.2021.	SE „Raduša“	23,00	28,842
27.	„MAHIR“ d.o.o. Visoko	13.11.2015. 12.11.2025.	SE „MAHIR“	23,00	28,75
28.	„BEA“ d.o.o. Mekiš bb-Tešanj	14.04.2015. 13.04.2025.	SE „BE.23-1“	20,00	25,10
29.	„NINO-HA“ d.o.o. Doboj Jug	03.02.2015. 02.02.2020.	SE „KONAK“	30,00	39,20
30.	„SV Energija“ d.o.o. Tešanj	13.05.2014. 12.05.2024.	SE „LEPENICA 1“	10,00	11,70
31.	„SUBAŠIĆ“ d.o.o. Tešanj	26.03.2013. 25.03.2023.	SE „SUBAŠIĆ1“	12,50	15,548
32.	Obrt "POLJOTRG", vl. Bektaš Dženeta, Visoko	31.08.2015. 30.08.2025.	SE „POLJOTRG“	23,00	31,15
33.	Proizvodnja električne energije "SE ELEKTRONIK", vl. Prnjavorac Nezir, Tešanj	15.06.2016. 14.06.2026.	SE „DOLINA“	12,50	15,00

34.	"ENERGY" d.o.o. Kakanj	31.10.2019. 27.04.2021.	SE „ENERGY“	149,00	253,00
			SE „ENERGY 2“	23,00	30,75
			SE „ENERGY 3“	23,00	30,80

Izvor: FERK

Nafta i prirodni gas

U Zeničko-dobojskom kantonu prirodni gas i derivati nafte obezbjeđeni su uvozom. Derivati nafte isporučuju se velikim potrošačima (rudnicima, termoelektrani, industrijskim preduzećima) i distributerima za široku potrošnju.

Potrebe Federacije BiH za naftnim derivatima u proteklom periodu su bile cca 1,00 miliona tona. Od ove količine uvozi se cca 70 %, a nabavkom iz rafinerije Bosanski Brod obezbjeđeno je cca 30 % potreba.

U Bosni i Hercegovini, a time ni na području Zeničko-dobojskog kantona, nema proizvodnje prirodnog gasa, te je snabdjevanje zasnovano na uvozu od jednog snabdjevača /GAZ –Export iz Ruske Federacije.

Plan uvoza i potrošnje prirodnog plina za 2020. godinu je 179,529 (1.000 Sm³).

Ukupno količine potrošenog prirodnog gasa u Federaciji BiH, u proteklim godinama, iznosila je cca 178,521 [1.000 Sm³]. Od toga, u Zeničko-dobojskom kantonu, ostvarena je potrošnja prirodnog gasa u ukupnoj količini 45,00 [1.000 Sm³].

Bosna i Hercegovina je ratificirala Ugovor o uspostavi energetske zajednice Jugoistočne Evrope 2006. godine. Svaka ugovorna strana se obavezuje da će izraditi plan implementacije Direktive 2001/77/EC Evropskog parlamenta i Vijeća o promociji električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora. Cilj ove Direktive je porast proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora na unutrašnjem tržištu.

4. TRGOVINA, UGOSTITELJSTVO I TURIZAM

4.1. Opće stanje trgovine

Obzirom da broj registrovanih poslovnih subjekata iz područja djelatnosti G čini gotovo 30% ukupnog broja registrovanih poslovnih subjekata na području Zeničko-dobojskog kantona, trgovina predstavlja dominantnu privrednu djelatnost i jedna je od pokretačkih faktora privredne aktivnosti, kao i veoma bitna ekonomska aktivnost s aspekta jačanja konkurentnosti domaće proizvodnje i poticanja izvoza. Zbog mnogih problema vezanih za pravovremenost i obuhvat prikupljenih podataka, za analizu poslovanja preduzeća iz oblasti trgovine i kreiranje ove Informacije, korišteni su raspoloživi objavljeni podaci Federalnog zavoda za statistiku i podaci iz registara koje vode općine na području Zeničko-dobojskog kantona.

Na području Zeničko-dobojskog kantona, shodno podacima Federalnog zavoda za statistiku objavljenih sredinom 2021. godine, sa 31.12.2020. godine, bilo je registrovano 5.237 poslovnih subjekata koji su u skladu sa Klasifikacijom djelatnosti BiH 2010, registrovani za obavljanje djelatnosti iz područja G- trgovina na veliko i na malo.

U sljedećoj tabeli dat je broj registrovanih poslovnih subjekata u 2016., 2017., 2018., 2019. i 2020. godini.

Tabela 26. Broj registrovanih poslovnih subjekata iz područja djelatnosti G – trgovina na veliko i malo, popravka motornih vozila i motocikla u 2016., 2017., 2018., 2019. i 2020. godina

Godina	2016	2017	2018	2019	2020
Pravne osobe	1345	1337	1381	1412	1435
Dijelovi pravnih osoba	1711	1719	1705	1745	1746
Obrt	1835	1804	2009	2052	2056
Ukupno	4891	4860	5095	5209	5237

U narednoj tabeli slijedi pregled registriranih poslovnih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona sa 31.12.2020. godine:

Tabela 27. Pregled registriranih poslovnih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona

OPĆINA	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt	Ukupno
Breza	31	59	59	149
Doboj Jug	51	43	29	123
Grad Zenica	451	614	637	1702
Kakanj	103	126	157	386
Maglaj	56	72	139	267
Olovo	20	30	31	81
Tešanj	260	256	295	811
Usora	27	26	18	71
Vareš	7	31	50	88
Grad Visoko	232	228	354	814
Zavidovići	87	108	169	364
Žepče	110	153	118	381
Zeničko-dobojski kanton	1.435	1.746	2.056	5.237

U narednim tabelama dat je i pregled trgovačkih radnji (TR) iz Registra trgovačkih radnji koje vode nadležne općinske službe po pojedinim općinama u 2016., 2017., 2018., 2019. i 2020. godini.

Tabela 28. Broj trgovačkih radnji po općinama Kantona

Općina/Grad	Broj TR u 2016. godini	Broj TR u 2017. godini	Broj TR u 2018. godini	Broj TR u 2019. godini	Broj TR u 2020. godini
Breza	81	80	75	71	71
Doboj Jug	15	16	16	14	15
Kakanj	91	95	97	102	99
Maglaj	109	112	107	95	97
Olovo	32	26	21	21	21
Tešanj	296	237	256	219	178
Usora	8	8	10	11	10
Vareš	35	28	31	36	26
Visoko	295	332	323	332	352
Zavidovići	162	291	299	123	135
Zenica	469	292	323	272	310
Žepče	86	74	71	71	75
Zeničko-dobojski kanton	1.679	1.591	1.629	1.367	1.389

Općina/Grad	Broj TR u 2019. godini	Broj upisanih TR u toku 2020. godine	Broj brisanih TR u toku 2020. godine	Broj TR u 2020. godini
Breza	71	1	1	71
Doboj Jug	14	2	1	15
Kakanj	102	19	14	99
Maglaj	95	9	7	97
Olovo	21	1	1	21
Tešanj	219	16	31	178
Usora	11	1	2	10
Vareš	36	0	10	26
Visoko	332	20	14	352
Zavidovići	123	22	10	135
Zenica	272	29	7	310
Žepče	71	6	2	75
Zeničko-dobojski kanton	1.367	126	100	1.389

Tabela 29. Broj registrovanih za obavljanje trgovine ličnim radom izvan prodavnice po općinama Kantona

Općina/Grad	Broj rješenja o odobrenju obavljanja trgovine ličnim radom izvan prodavnice u 2019. godini	Broj upisanih rješenja o odobrenju obavljanja trgovine ličnim radom izvan prodavnice u toku 2020. godine	Broj brisanih rješenja o odobrenju obavljanja trgovine ličnim radom izvan prodavnice u toku 2020. godine	Broj rješenja o odobrenju obavljanja trgovine ličnim radom izvan prodavnice TR u 2020. godini
Breza	5	1	1	5
Doboj Jug	2	0	2	0
Kakanj	11	4	3	10
Maglaj	7	1	2	6
Olovo	2	0	0	0
Tešanj	41	2	6	46
Usora	3	0	0	3
Vareš	1	0	0	1
Visoko	40	9	7	49
Zavidovići	26	7	2	31
Zenica	186	14	7	191
Žepče	12	0	0	12
Zeničko-dobojski kanton	336	38	30	354

Iz navedenih tabela se vidi da je najveći broj trgovačkih radnji registrovan na području Grada Zenica, Tešanj i općine Visoko i da je broj trgovačkih radnji u 2020. godini veći za 18 trgovačkih radnji u odnosu na 2019. godinu.

Tržište je relativno dobro snabdjeveno, naročito proizvodima iz uvoza, kako iz razloga liberalizacije trgovine, tako i razgranate mreže trgovačkih lanaca stranih osnivača.

4.2. Opće stanje ugostiteljstva i turizma

Statistički gledano, praćenje razvoja ugostiteljske i turističke djelatnosti vrši se kroz praćenje prometa u ugostiteljstvu, broja posjeta, odnosno dolazaka koji su evidentirani od strane ugostiteljskih objekata koji pružaju usluge smještaja i broja ostvarenih noćenja domaćih i stranih turista.

Na području Zeničko-dobojskog kantona, shodno podacima Federalnog zavoda za statistiku objavljenih sredinom 2021. godine, sa 31.12.2020. godine, bilo je registrovano 1.476 poslovnih subjekata koji su u skladu sa Klasifikacijom djelatnosti BiH 2010, registrovani za obavljanje djelatnosti iz područja I – djelatnosti pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo).

U sljedećoj tabeli dat je broj registrovanih poslovnih subjekata u 2016., 2017., 2018., 2019. i 2020. godini.

Tabela 30. Broj registrovanih poslovnih subjekata iz područja djelatnosti I –djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo) 2016., 2017., 2018., 2019. i 2020. godina

Godina	2016	2017	2018	2019	2020
Pravne osobe	90	89	103	108	114
Dijelovi pravnih osoba	243	248	259	273	272
Obrt	980	941	1.011	1.081	1.090
Ukupno	1.313	1.278	1.373	1.462	1.476

U narednoj tabeli slijedi pregled registriranih poslovnih subjekata *iz područja djelatnosti I – djelatnost pružanja smještaja te priprema i usluživanje hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)* po općinama Zeničko-dobojskog kantona sa 31.12.2020. godine.

Tabela 31. Pregled registriranih poslovnih subjekata po općinama Zeničko-dobojskog kantona

Općina/Grad	Pravne osobe	Jedinice u sastavu	Obrt	Ukupno
Breza	5	13	38	56
Doboj Jug	4	3	17	24
Grad Zenica	47	111	386	544
Kakanj	4	17	77	98
Maglaj	6	12	50	68
Olovo	5	5	17	27
Tešanj	16	25	105	146
Usora	3	2	15	20
Vareš	2	2	36	40
Visoko	10	34	204	248
Zavidovići	7	18	84	109
Žepče	5	30	61	96
Zeničko-dobojski kanton	114	272	1.090	1.476

U narednim tabelama dat je i pregled ugostiteljskih radnji (UR) iz registara koje vode nadležne općinske službe po pojedinim općinama u 2016., 2017., 2018., 2019. i 2020. godini.

Tabela 32. Broj ugostiteljskih radnji po općinama Kantona

Općina/Grad	Broj UR u 2016. godini	Broj UR u 2017. godini	Broj UR u 2018. godini	Broj UR u 2019. godini	Broj UR u 2020. godini
Breza	41	44	44	44	42
Doboj Jug	17	17	17	13	13
Kakanj	68	73	63	64	62
Maglaj	41	36	36	35	32
Olovo	14	16	14	14	14
Tešanj	185	170	179	179	173
Usora	18	18	15	13	12
Vareš	26	21	25	33	36
Visoko	140	185	172	188	211
Zavidovići	59	56	55	72	70
Zenica	333	299	340	290	315
Žepče	81	50	50	52	52

Općina/ Grad	Broj UR u 2016. godini	Broj UR u 2017. godini	Broj UR u 2018. godini	Broj UR u 2019. godini	Broj UR u 2020. godini
Zeničko- dobojski kanton	1.023	985	1.010	997	1.032

Općina/ Grad	Broj UR u 2019. godini	Broj upisanih UR utoku 2020. godine	Broj brisanih UR u toku 2020. godine	Broj UR u 2020. godini
Breza	44	8	10	42
Doboj Jug	13	3	3	13
Kakanj	64	5	6	62
Maglaj	35	4	7	32
Olovo	14	0	1	14
Tešanj	179	18	18	173
Usora	13	0	1	12
Vareš	33	3	5	36
Visoko	188	23	34	211
Zavidovići	72	3	5	70
Zenica	290	25	16	315
Žepče	52	4	4	52
Zeničko- dobojski kanton	997	96	110	1.032

Na području Zeničko-dobojskog kantona kategorizirano je 54 ugostiteljskih objekata za smještaj sa osnovnim kapacitetom oko 1550 ležaja.

U toku 2020. godine Ministarstvo za privredu izvršilo je kategorizaciju jednog ugostiteljskog objekta koji pruža uslugu smještaja – Tabela 33.

Tabela 33. Kategorizirani objekti u 2020. godini

Podnosilac zahtjeva		Adresa ugostiteljskog objekta	Vrsta i naziv ugostiteljskog objekta	Kategorija za koju je izdato rješenje
1.	“S.R.C.A” d.o.o. Olovo	Ajdinovići bb, Olovo	Turističko naselje	- tri zvjezdice

U narednoj tabeli dajemo pregled registriranih ugostiteljskih objekata za smještaj prema vrsti objekta i općinama Zeničko-dobojskog kantona:

Tabela 34. Registrirani ugostiteljski objekti za smještaj prema vrsti objekta i općinama Kantona

Red. broj	Općina/Grad	Hotel	Motel	Pansion	Prenočište	Apartmani	Hostel	Kamp	Sobe za iznajmljivanje	Seosko domaćinstvo	Gostionica sa prenoćištem	Turističko naselje	Apartmani u domaćinstvu	Kuća za odmor u domaćinstvu	UKUPNO
1.	Breza		1												1
2.	Doboj Jug		1												1
3.	Kakanj	2	1	1								1			5
4.	Maglaj	2	1			1									4
5.	Olovo	1	2						1			1			5
6.	Tešanj	3	8												11
7.	Usora	1	2												3
8.	Vareš		1							2				1	4
9.	Visoko	2		1									1		4
10.	Zavidovići												1		1
11.	Zenica	7	4				2		1						14
12.	Žepče		3												3
UKUPNO		18	24	2	0	1	2	0	2	2	0	2	2	1	56

Na području Zeničko-dobojskog kantona preovladavaju smještajni objekti vrste “motel” dok je 18 ugostiteljskih objekata vrste “hotel”, od čega su sedam objekata razvrstana u kategoriju koja se obilježava sa 4 i 5 zvjezdica.

U nastavku je spisak kategorisanih objekata u Zeničko-dobojskom kantonu sa 4 i 5 zvjezdica, gdje postupak kategorizacije provodi Federalno ministarstvo okoliša i turizma

1. HOTEL 4* Hotel Villa Ukus Tešanj
2. HOTEL 4* Hotel „UKUS“ Tešanj
3. HOTEL 4 * Hotel „Dubrovnik“ Zenica
4. HOTEL 4 * Hotel „Zenica“ Zenica
5. HOTEL 4 * HOTEL „CARPE DIEM“ (“Iskoristi dan“), Školska 15, Zenica
6. Apartman u domaćinstvu 5* “APARTMENTS VRANAS“, Visoko
7. HOTEL 4* Hotel „NATURA“ Fojnica
8. Turističko naselje 4* „S.R.C.A“ AJDINOVIĆI, Olovo
9. Kuća za odmor u domaćinstvu 5* “VILA SARAJEVO”, Vareš
10. MOTEL 4* Motel “IN”, Žepče
11. HOTEL 4* “CITY CODE”, Zenica
12. Seosko domaćinstvo 4* Seljačko domaćinstvo „Šadrvan“ Ravne, Vareš

Nakon kontinuiranog uspona tokom proteklih nekoliko godina turizam u BiH doživio je strahovit pad uslijed pandemije korona virusa.

Turistički sektor je jedan od najteže pogođenih sektora privrede izbijanjem pandemije i njegov oporavak će biti dugotrajan i težak.

Na nivou Bosne i Hercegovine u 2020.godini došlo je do pada od oko 80% turista i dolazaka u odnosu na 2019.godinu, a hiljade radnika je izgubilo radna mjesta u sektoru turizma.

Na nivou FBiH zabilježen je drastičan pad dolazaka i noćenja turista tako da je broj dolazaka manji za 75% i broj noćenja manji za 70% u odnosu na 2019.godinu.

COVID 19 je prouzrokovao ograničenja kretanja, zatvaranje granica i obustave putovanja pa je samim tim i najveći pad stranih turista od oko 85%.

Zbog svega navedenog cjelokupni prihodi od turizma u 2020.godini su pali za oko 80%.

Zeničko-dobojski kanton je u toku 2020. godine posjetilo **22.956** turista, a što je u odnosu na 2019. godinu manje za **15.626** turista. Turisti su ostvarili **79.420** noćenja, a što je za **45.897** noćenja manje nego u 2019. godini. Potrebno je naglasiti da iskazan broj dolazaka turista predstavlja broj dolazaka turista koji su koristili usluge smještaja u smještajnim objektima na području Kantona.

Tabela 35. Dolasci i noćenja turista u toku 2016., 2017., 2018., 2019. i 2020. godine u ZDK

Turisti	Dolasci turista 2016. godina	Dolasci turista 2017. godina	Dolasci turista 2018. godina	Dolasci turista 2019. godina	Dolasci turista 2020. godina	Noćenje turista 2016. godina	Noćenje turista 2017. godina	Noćenje turista 2018. godina	Noćenje turista 2019. godina	Noćenje turista 2020. godina
Domaći	8.353	12.446	14.794	20.598	17.986	14.464	22.241	55.429	83.066	64.771
Strani	12.284	12.773	16.848	17.984	4.970	25.783	29.882	41.758	42.251	14.649
Ukupno	20.637	25.219	31.642	38.852	22.956	40.247	52.123	97.187	125.317	79.420

Tabela 36. Dolasci i noćenja turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2016. godina	Dolasci turista 2017. godina	Dolasci turista 2018. godina	Dolasci turista 2019. godina	Dolasci turista 2020. godina	Noćenje turista 2016. godina	Noćenje turista 2017. godina	Noćenje turista 2018. godina	Noćenje turista 2019. godina	Noćenje turista 2020. godina
Hoteli i sličan smještaj	20.474	24.369	27.352	34.807	21.564	39.517	48.576	79.098	115.852	75.780
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	163	850	3.311	3.775	1.392	730	3.547	9.571	9.465	3.640
Ostali smještaj			979					8.518		
Ukupno	20.637	25.219	31.642	38.582	22.956	40.247	52.123	97.187	125.317	79.420

Tabela 37. Dolasci i noćenja domaćih turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2016. godina	Dolasci turista 2017. godina	Dolasci turista 2018. godina	Dolasci turista 2019. godina	Dolasci turista 2020. godina	Noćenje turista 2016. godina	Noćenje turista 2017. godina	Noćenje turista 2018. godina	Noćenje turista 2019. godina	Noćenje turista 2020. godina
Hoteli i sličan smještaj	8.276	12.321	12.938	19.352	17.042	14.156	22.035	45.081	80.896	62.448
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	77	125	999	1.246	944	308	206	2.422	2.170	2.323
Ostali smještaj			857					7.926		
Ukupno	8.353	12.446	14.794	20.598	17.986	14.464	22.241	55.429	83.066	64.771

Tabela 38. Dolasci i noćenja stranih turista po vrstama objekata

Po vrstama objekata	Dolasci turista 2016. godina	Dolasci turista 2017. godina	Dolasci i turista 2018. godina	Dolasci turista 2019. godina	Dolasci turista 2020. godina	Noćenje turista 2016. godina	Noćenje turista 2017. godina	Noćenje turista 2018. godina	Noćenje turista 2019. godina	Noćenje turista 2020. godina
Hoteli i sličan smještaj	12.198	12.048	14.414	15.455	4.522	25.361	26.541	34.017	34.956	13.332
Odmarališta i slični objekti za kraći odmor	86	725	2.312	2.529	448	422	3.341	7.149	7.295	1.317
Ostali smještaj			122					592		
Ukupno	12.284	12.773	16.848	17.984	4.970	25.783	29.882	41.758	42.251	14.649

Iz navedenih tabela vidljivo je da se više od 90% prometa odvija preko hotela i sličnog smještaja. Postoje čvrste indicije o podcijenjenosti podataka o broju dolazaka i noćenja turista, te ostvarenog turističkog prometa. Razlog odstupanja stvarnih od zvaničnih pokazatelja se može tražiti u učešću neformalnog sektora u ukupnim turističkim dešavanjima.

4.2.1. Putničke agencije

Najznačajniju ulogu u izradi i prodaji turističkog proizvoda imaju putničke (turističke) agencije, čije je postojanje isključivo vezano za prodaju turističkog proizvoda i turističkih usluga koje su sastavni dio turističkog proizvoda. Putničke agencije su pravna lica, osnovane prema odredbama Zakona o turističko-ugostiteljskoj djelatnosti.

Za grupne posjete gradovima i turističkim mjestima za koja je programom predviđeno razgledanje grada ili turističkog mjesta putnička agencija obavezna je angažirati turističkog vodiča koji je ovlašten za pružanje usluge turističkog vodiča.

Na području Zeničko-dobojskog kantona postoji veći broj registrovanih putničkih agencija koje se bave turističkim uslugama. Dajemo pregled broja putničkih agencija po općinama, a prema podacima iz upisnika i drugih evidencija o registrovanim turističkim djelatnostima dobijenim od strane nadležnih općinskih službi:

Tabela 39. Registrovane putničke agencije

Općina	Broj putničkih agencija
Breza	0
Doboj Jug	1
Kakanj	2
Maglaj	0
Olovo	0
Tešanj	2
Usora	0
Vareš	0
Visoko	5
Zavidovići	0
Zenica	24
Žepče	0
UKUPNO	34

4.2.2. Turistički vodiči

Turistički vodič igra vrlo važnu ulogu u promociji i realizaciji turističke ponude. On je taj koji u toku putovanja i boravka grupe turista kojoj je određen za turističkog vodiča na najbolji mogući način prezentira sve informacije o mjestu u kome se realizira turistička ponuda, njegovoj historiji, stanovništvu, privredi, infrastrukturi, te daje što je moguće više informacija o svakom detalju turističke ponude, objektima i predmetima koji su predmet posjete, itd.

Polaganje stručnog ispita za turističke vodiče obavlja se na način propisan Pravilnikom o stručnom ispitu za turističke vodiče („Službene novine FBiH“, broj: 30/10), a prema Programu stručnog ispita za turističke vodiče. Za pružanje usluga turističkog vodiča turistički vodič mora posjedovati odobrenje općinskog organa. Odobrenje izdaje, na zahtjev turističkog vodiča, općinski organ na čijem području turistički vodič pruža usluge. Stručni ispit za turističke vodiče za Zeničko-dobojski kanton do sada je položilo ukupno 25 kandidata, a samo jedan turistički vodič posjeduje odobrenje za pružanje usluga izdato od Općine Breza i iskaznicu turističkog vodiča izdatu od Ministarstva za privredu Zeničko-dobojskog kantona. Ostali kandidati koji posjeduju certifikat za turističkog vodiča nisu izvršili prijavu kod nadležnih općinskih organa, odnosno ne posjeduju odobrenje za pružanje usluga niti iskaznicu za turističkog vodiča.

5. PODUZETNIŠTVO I MALA I SREDNJA PODUZEĆA (MSP)

5.1. Uvod

Poduzetništvo je spremnost pojedinca ili više partnera da uz određeno ulaganje kapitala i preuzimanje rizika uđu u poslovni poduhvat sa ciljem stvaranja profita. To je način privrednog djelovanja u kojem poduzetnik odlučuje što, kako i za koga stvoriti i na tržištu realizirati ulazeći u poduzetnički pothvat na svoj trošak i rizik s ciljem sticanja dobiti.

Često se pojam poduzetništvo povezuje sa upravljanjem malim obrtima, preduzećima, ali neki autori proširuju mu važenje i na velike organizacije.

Bit poduzetništva je u stalnom traženju novih ideja, maštovitosti u pronalaženju novih mogućnosti u poslovanju, pouzdanoj intuiciji i procjeni, te vještini i borbenosti.

Razvijanje poduzetničkog duha se odnosi na stvaranje uvjeta u kojima ljudi mogu da: budu inovativni, rješavaju problem, razmišljaju pozitivno, prave nove prilike, budu samomotivirani, razmišljaju kritički, budu proaktivni, stvaraju nove ideje, pronalaze rješenja i izazivaju postavljene norme.

Osnovna podrška razvijanja poduzetništva je poduzetnička infrastruktura koju čine:

- konsultantski subjekti – agencije,
- finansijski subjekti,
- poslovno-poduzetničke zone,
- poduzetnički inkubatori itd.

5.1.1. Konsultantski subjekti – agencije

U nastojanju da se prevaziđu brojni socijalni i ekonomski problemi sa kojima se Bosna i Hercegovina suočila u poslijeratnom periodu, lokalna zajednica je uz podršku međunarodne zajednice pokrenula inicijativu za oporavak i stimuliranje ekonomskog razvoja. Rezultat ove inicijative je pokretanje procesa ekonomske regionalizacije, osnivanjem regionalnih razvojnih agencija. Regionalne razvojne agencije su ključni sudionici u izradi i provedbi strategija za ekonomski razvoj na lokalnom nivou. Tamo gdje postoje regionalne razvojne agencije, postoji i institucionalni okvir za povezivanje niza djelatnosti i za dovođenje istih u vezu sa raznovrsnim zajedničkim ciljevima oko kojih su se zainteresirane strane usaglasile.

Među zainteresirane strane spadaju: lokalne vlasti, mjesne zajednice, privredne komore i udruge/udruženja poslodavaca, istraživačke i obrazovne institucije, lokalne razvojne organizacije, nevladine organizacije, pružaoci poslovnih usluga, organizacije tržišta rada, sindikati, itd.

Na području Zeničko-dobojskog kantona egzistira Regionalna razvojna agencija (REZ) koja djeluje u regiji Centralna BiH unutar Bosne i Hercegovine. Osnovana je u maju/svibnju 2004. godine. Platforma za osnivanje Agencije je partnerstvo vladinih i nevladinih institucija. Osnivači su 15 općina, 2 kantona, 15 poslovnih udruženja, 1 mikrokreditna organizacija.

Aktivnosti REZ Agencije mogu se svrstati u dvije glavne skupine:

- aktivnosti koje se odnose na identificirane potrebe općina, gdje prevladava potreba za daljnjom izgradnjom kapaciteta za razvoj projekata, apsorpciju fondova, promociju i razvoj poslovne infrastrukture, te
- potporu razvoju malih i srednjih preduzeća kroz pružanje konsultantskih usluga, uspostavljanje poslovnih veza, podršku izvozu i ulaganjima, kao i promociju.

Na području Zeničko-dobojskog kantona potpisan je Sporazuma o osnivanju Mreže lokalnih agencija. Osnivači Mreže su: Razvojna agencija Žepče RAŽ, Agencija za ekonomski razvoj Zenica ZEDA, Razvojna agencija Zavidovići RAZ i Agencija za razvoj Općine Tešanj TRA.

Cilj osnivanja Mreže je da međusobno uveže sve instrumente ekonomskog razvoja i poveže postojeću lokalnu i regionalnu infrastrukturu u cilju održivog ekonomskog razvoja lokalnih zajednica, Kantona i države.

Vlada Zeničko-dobojskog kantona potiče i podupire razvoj na cijelom području kantona, a razvojne agencije smatra inicijatorom i kreatorom razvoja u općinama.

5.1.2. Finansijski subjekti

Finansijski subjekti koji daju podršku razvijanja poduzetništva su:

- komercijalne banke,
- mikrokreditne organizacije,
- kreditno-garancijski fond Vlade Zeničko-dobojskog kantona (KGF),
- poticaji Vlade Zeničko-dobojskog kantona itd.

Kreditno-garancijski fond Vlade Zeničko-dobojskog kantona je jedan od finansijskih subjekata koji daju podršku razvijanja poduzetništva preko izuzetno povoljnih kredita.

Korisnici ovih kredita mogu biti privredna društva koja se bave proizvodnom ili proizvodno-uslužnom djelatnošću. Sredstva iz kredita se mogu koristiti za nabavku mašina, opreme i dijelova, te za tehnološka unapređenja.

Ministarstvo za privredu je na osnovu Odluka Vlade Kantona i Javnih poziva za svaki poticaj pojedinačno provelo dodjelu poticaja.

Osnovni kriteriji su jedinstveni za sve vrste poticaja, a odnose se na uredno izmirivanje: poreza, uključujući i indirektne, te doprinosa (zdravstveno, penziono osiguranje).

Posebni kriteriji su vezani za vrstu poticaja, a odnose se na: odobrenje za upotrebu objekta, certifikat za uveden međunarodni standard, potpisan ugovor za investicijske kredite sa dokazima o urednom vraćanju glavnice i kamata, dokaze o realiziranoj investiciji i drugo.

Realizacija svih poticaja ima karakter refundacije, odnosno poticaja nakon realizacije aktivnosti po kriterijima. *Ovaj metod garantira potpuno postizanje ciljeva i efekata poticaja.*

U periodu od 2005 do 2017. godine, Ministarstvo za privredu je podržalo 472 privredna subjekta sa 853 poticaja u iznosu od 14.363.498,78 KM. U 2018. godini odobrena su 101 poticaja u iznosu od 1.424.783,25 KM, a u 2019. godini odobrena su 129 poticaja u iznosu 2.119.709,01 KM.

U 2020. godini Ministarstvo za privredu je sve materijalne i ljudske resurse usmjerilo na poticanje privrednih subjekata dodjelom poticaja, a samim tim i poticanje privrede na području

Zeničko-dobojskog kantona, kroz razvoj poduzetničke infrastrukture, poticanje konkurentnosti privrednih subjekata, regresiranje kamata na kredite, refundaciju administrativnih troškova kod izgradnje proizvodnih objekata, kao i na pomoć privrednim subjektima na području Zeničko-dobojskog kantona, kojima je naredbama FKZŠ bio zabranjen rad usljed proglašenog stanja pandemije, putem pomoći kroz subvencioniranje plata uposlenika tih privrednih subjekata. Za sve pobrojane vrste poticaja utrošeno je ukupno 3.719,095,79 KM.

Po Javnom pozivu za prikupljanje zahtjeva za odobrenje i dodjelu finansijskih sredstava za subvencioniranje 50% najniže neto plate za mart 2020. godinu odobreno je ukupno 1.013.579,00 KM za ukupno 1.707 privredna subjekta odnosno za ukupno 4.993 uposlenika. Po Javnom pozivu za prikupljanje zahtjeva za odobravanje i dodjelu finansijskih sredstava namjenjenih za subvencioniranje (regresiranje) kamata po kreditima odobrenim u 2020. godini po osnovu Kreditno-garancijskog fonda Vlade Zeničko-dobojskog kantona odobreno je ukupno 1.563.100,00 KM za ukupno 1.517 privrednih subjekata odnosno za ukupno 3.850 uposlenika.

Na osnovu javnih poziva za prikupljanje zahtjeva za odobravanje i dodjelu finansijskih sredstava – poticaja, odobreno je 77 poticaja u iznosu 1.144.040,68 KM u svrhu subvencioniranja troškova jačanja konkurentnosti, subvencioniranja investicija kod obrta iz područja prerađivačke djelatnosti, subvencioniranja administrativnih troškova kod izgradnje proizvodnih objekata i dodjelu (refundaciju) finansijskih sredstava namjenjenih regresiranju kamata na kredite.

5.1.3. Poslovno-poduzetničke zone

Osnovna infrastruktura za podršku maloj privredi su poslovno-poduzetničke zone.

Vlada Zeničko-dobojskog kantona je, na prijedlog Ministarstva za privredu Zeničko-dobojskog kantona, iz sredstava od koncesija, odobravalala poticaje za bržu izgradnju poslovnih-poduzetničkih zona u funkciji bržeg razvoja poduzetništva: u 2010. godini iznos 457.040,83 KM, u 2011. godini iznos 536.761,36 KM, u 2012. godini iznos 399.236,56 KM, u 2013. godini iznos 331.151,87 KM, u 2014. godini 0 KM (nije bilo ulaganja zbog poplava), u 2015. godini iznos 12.731,00 KM, u 2016. godini iznos 9.539,00 KM, u 2017. godini iznos 73.908,70 KM, u 2018. godini iznos 829.746,00 KM, u 2019. godini iznos 887.078,62 KM i u 2020. godini 0 KM (zbog pandemije korona virusom nije bilo ulaganja) što je ukupno 3.536.193,90 KM (Tabele od broja 40. do broja 48.) i ima za cilj:

- Pružanje potpore poduzetnicima za lakšom izgradnjom poslovnog prostora na potpuno infrastrukturno opremljenom zemljištu,
- Osnivanje novih privrednih subjekata,
- Poticanje izvozne konkurentnosti i privlačenje stranih ulaganja,
- Stvaranje preduslova za razvoj male i srednje privrede, te otvaranje novih radnih mjesta,
- Promocija direktnih investicija tehnološke politike, te partnerstva javnog i privatnog sektora,
- Davanje pogodnosti poduzetnicima,
- Razvoj lokalne zajednice kantona i općina.

Tabela 40. GODINA 2010.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Projektna dokumentacija za poslovno-poduzetničku zonu „Vrtlište I“	Kakanj	19.072,52
2.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničke zone „Vrtlište II“	Kakanj	230.703,09

3.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničke zone „Vila Tešanj“	Tešanj	56.856,93
4.	Projektna dokumentacija za poslovno-poduzetničku „Vila Tešanj“	Tešanj	2.970,63
5.	Izgradnja infrastrukturnih objekata poslovno-poduzetničku zone „Matuzići“	Doboj Jug	147.437,66
		UKUPNO:	457.040,83

Tabela 41. GODINA 2011.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna-poduzetnička zona Ekonomija - Batvice	Zavidovići	71.588,34
2.	Izgradnja poslovno-poduzetničke zone "Matuzići" Korak 2- Faza II	Doboj Jug	124.062,32
3.	Izgradnja poslovno-poduzetničke zone "Bukva-Vila" Korak 2-FazaII	Tešanj	133.446,30
4.	Poslovno-poduzetnička zona Ekonomija - Batvice (Korak 1- Faza II)	Zavidovići	91.545,10
5.	Poslovno-poduzetnička zona "Žabljak" (Korak 1. i 2.- Faza II)	Usora	116.119,30
		UKUPNO:	536.761,36

Tabela 42. GODINA 2012.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovana zona Žepče (faza I)	Žepče	129.920,00
2.	Poslovana zona Žepče (faza II)	Žepče	150.000,00
3.	Poslovana zona Zavidovići	Zavidovići	150.000,00
		UKUPNO:	399.236,56

Tabela 43. GODINA 2013.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovno-poduzetničku zonu „Vrtlište “	Kakanj	31.151,87
2.	Poslovana zona “Glinište”	Tešanj	300.000,00
		UKUPNO:	331.151,87

GODINA 2014. –Nije bilo

Tabela 44. GODINA 2015.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona „Misurići “	Maglaj	2.731,00
2.	Poslovana zona “Glinište”	Tešanj	10.000,00
		UKUPNO:	12.731,00

Tabela 45. GODINA 2016.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovno zona „Bukva “	Tešanj	4.539,60
2.	Poduzetnička zona “Lugovi”	Usora	5.000,00
		UKUPNO:	9.539,60

Tabela 46. GODINA 2017.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona “Bukva”	Tešanj	15.000,00
2.	Poslovno zona „Ekonomija Batvice “	Zavidovoći	13.908,70
3.	Poslovna zona “Misurići”	Maglaj	15.000,00
4.	Poslovna zona “Žabljak”	Usora	30.000,00
		UKUPNO:	73.908,70

Tabela 47. GODINA 2018.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovno zona „Ekonomija Batvice “	Zavidovoći	4.446,00
2.	Poslovna zona “Danac”	Olovo	10.000,00
3.	Poslovna zona “Ozrakovići”	Visoko	97.500,00
4.	Poslovna zona “Žabljak”	Usora	150.000,00
5.	Poslovna zona “Liješnica”	Maglaj	97.500,00
6.	Poslovna zona “Polja”	Žepče	101.800,00
7.	Poslovna zona “Glinište”	Tešanj	150.000,00
8.	Poslovna zona “Matuzići”	Doboj Jug	67.500,00
9.	Poslovna zona “Zenica I”	Zenica	150.000,00
		UKUPNO:	828.746,00

Tabela 48. GODINA 2019.

Red. br.	Naziv zone	Općina	Iznos (KM)
1.	Poslovna zona “Liješnica”	Maglaj	142.000,00
2.	Poslovna zona “Glinište”	Tešanj	150.000,00
3.	Poslovna zona “Kram”	Vareš	120.000,00
4.	Poslovna zona “Zenica I”	Zenica	155.078,62
5.	Poslovna zona “Srednja Omanjska”	Usora	160.000,00
6.	Poslovna zona “Radovlje”	Žepče	10.000,00
7.	Poslovna zona “Ozrakovići”	Visoko	150.000,00
		UKUPNO:	887.078,62

GODINA 2020.-Nije bilo poticaj za poslovne zone..

5.1.4. Poduzetnički inkubator

Poduzetnički inkubator predstavlja «dom» za uzgajanje novih preduzeća koji svim potencijalnim poduzetnicima čiji poslovni plan obećava realne mogućnosti razvoja, obezbjeđuje povoljne uslove rada, početne prostorije, administrativnu poslovnu podršku, savjetovanje i drugu pomoć, kako bi u 3-4 godine razvili preduzeće, sposobno da pod tržišnim uslovima uspješno radi.

Dakle, to su sistemi kojima je svrha uspostavljanje poslovne infrastrukture koja služi privrednim subjektima da u što kraćem vremenu postanu tržišno aktivni, te profitabilni.

Korisnici Inkubatora mogu postati sva lica koja obavljaju ili imaju namjeru da obavljaju privrednu djelatnost osim proizvodnje hrane, trgovine i ugostiteljstva, pod uslovom da je prostor kojim Inkubator raspolaže pogodan za obavljanje te djelatnosti svojom veličinom i funkcionalnošću.

Veličina dodijeljenog prostora ovisi o opravdano iskazanim potrebama korisnika obrazloženim biznis planom. Registracija korisnika ne može biti starija od 12 mjeseci u momentu donošenja odluke o prijemu. Izuzetak su korisnici čija registracija je starija od 12 mjeseci ako u inkubatoru žele implementirati novi projekat ili proširiti postojeći uz zaposlenje nove radne snage.

Poduzetnički inkubatori okupljaju male poduzetnike koji tek počinju poslovati ili su u fazi rasta i razvoja i nemaju vlastiti prostor. Upravo inkubatori omogućuju poduzetnicima korištenje poslovnog prostora po vrlo povoljnim uslovima (bez najamnine ili uz smanjenu najamninu) ograničen broj godina. Osim poslovnog prostora, korisnicima su na raspolaganju poslovna infrastruktura, intelektualne i poslovne usluge i dr. u razdoblju inkubacije nakon čega bi trebali postati samostalni i prepustiti mjesto u inkubatoru drugom preduzeću.

Na području Zeničko-dobojskog kantona inkubatori su formirani uz finansijsku pomoć Ministarstva za privredu u Zenici, Zavidovićima i Žepču.

5.2. Mala i srednja preduzeća (MSP)

Malo i srednje poduzetništvo čine najvitalniji i značajan segment privrednog i jedinstvenog prostora Zeničko-dobojskog kantona. Od ukupnog broja uposlenih u sektoru MSP-a uposleno je 65-70% uposlenika. Struktura MSP-a je nepovoljna, premalo je proizvodnih MSP-a, uvoz je veći od izvoza, a stopa neuposlenih procjenjuje se do 40%. S obzirom na potencijal, prirodne i radom stvorene resurse, otvara se realna šansa za razvitak novih MSP-a, a prioritetno proizvodnih.

Prema Zakona o poticaju razvoja male privrede (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj: 19/06), propisano je da malu privredu čine subjekti male privrede, fizička i pravna lica, koja trajno obavljaju zakonom dopuštene djelatnosti radi ostvarivanja dohotka odnosno dobiti, uključujući samoupošljavanje i obiteljske poslove povezane sa obrtom i drugim djelatnostima, registrovani kod nadležnog organa, bez obzira na oblik organizovanja i koji:

- su samostalni u poslovanju,
- upošljavaju godišnje manje od 250 lica i
- ostvaruju godišnji promet do 40 miliona KM i/ili čija godišnja bilansa stanja ne prelazi 30 miliona KM.

Prema veličini, u smislu ovog Zakona, razlikuju se mikro, mali i srednji subjekti male privrede pri čemu:

- Mikro subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 10 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilansa stanja ne prelazi 400.000 KM,
- Mali subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 50 lica i čiji godišnji promet i/ili godišnja bilansa stanja ne prelazi četiri miliona KM i
- Srednji subjekti male privrede su fizička i pravna lica koja upošljavaju prosječno godišnje manje od 250 lica, čiji godišnji promet ne prelazi 40 miliona KM i/ili čiji godišnji bilans stanja ne prelazi 30 miliona KM.

Prema Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj: 15/21), pravna lica u smislu ovog zakona, razvrstavaju se na mikro, mala, srednja i velika, zavisno od pokazatelja utvrđenih na dan sastavljanja finansijskih izvještaja u poslovnoj godini, prema sljedećim kriterijima:

- visina prihoda,
- vrijednost imovine,
- prosječan broj zaposlenika u toku poslovne godine.

U mikro pravna lica razvrstavaju se ona pravna lica koja ne prelaze granične vrijednosti najmanje dva od sljedećih kriterija:

- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine je do 350.000,00 KM,
- ukupan godišnji prihod do 700.000,00 KM,
- prosječan broj zaposlenih u godini za koju se podnosi izvještaj je do devet.

Mala pravna lica su ona koja ispunjavaju najmanje dva od sljedećih uslova:

- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine je do 4.000.000,00 KM
- ukupan godišnji prihod je do 8.000.000,00 KM.
- prosječan broj zaposlenih godini za koju se podnosi izvještaj je do 49.

Srednja pravna lica su ona koja na dan sastavljanja finansijskih izvještaja ispunjavaju najmanje dva od sljedećih uslova:

- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine je do 20.000.000,00 KM,
- ukupan godišnji prihod je do 40.000.000,00 KM,
- prosječan broj zaposlenih godini za koju se podnosi izvještaj je do 249.

U srednja pravna lica razvrstavaju se i ona koja prelaze graničnu vrijednost jednog od propisanih kriterija za velika pravna lica.

Velika pravna lica su ona koja na dan sastavljanja finansijskih izvještaja prelaze granične vrijednosti najmanje dva od sljedećih kriterija:

- prosječna vrijednost poslovne imovine na kraju poslovne godine je 20.000.000,00 KM,
- ukupan godišnji prihod je 40.000.000,00 KM,
- prosječan broj zaposlenih godini za koju se podnosi izvještaj je 249.

U kategoriju malih i srednjih preduzeća treba uvrstiti i obrte (samostalna privredna djelatnost). Oni bi, u smislu preporuka Evropske komisije, spadali u mikro poduzeća, premda oni u Federaciji BiH, u formalno-pravnom smislu nisu preduzeća.

6. REKAPITULACIJA

Na osnovu prethodnog dijela ove informacije donosimo rekapitulaciju osnovnih pokazatelja komparativnih stanja privrede Zeničko-dobojskog kantona za protekli period.

Tabela 49. Rekapitulacija pokazatelja i trendova

Pokazatelji stanja	20./19.	19./18.	18./17.	18./17.	17./16.	16./15.
Indeks fizičkog obima industrijske proizvodnje	101,2	93,6	100,80	100,80	100,8	99,7
Indeks broja zaposlenih	97,50	101,79	104,13	104,13	110,13	101,44
Indeks prosječne neto plaće	103,40	103,93	103,53	103,53	99,62	101,67
Indeks broja nezaposlenih	103,41	92,71	94,78	94,78	93,35	95,22
Indeks izvoza	89,90	89,80	115,0	115,0	93,7	100,15
Indeks uvoza	81,84	95,84	110,3	110,3	99,6	107,63
Ostvarene investicije u nova stalna sredstva	-	109,55	106,31	106,31	124,65	107,88

ZAKLJUČCI I MJERE

Sagledavajući sveukupnu situaciju nastalu nakon proglašenja pandemije korona virusom (COVID 19), a posebno temeljne indikatore stanja, može se zaključiti da je privreda Zeničko-dobojskog kantona tokom 2020. godine poslovala relativno uspješno unatoč brojnim problemima koji su nastupili zbog pandemije.

I – INDIKATORI

1. Smanjenje nezaposlenosti;
2. Povećan broj zaposlenih;
3. Negativan trend spoljnotrgovinske razmjene;
4. Rast investicija u nova stalna sredstva;
5. Rast izvoza.

Imajući u vidu usporenu stabilizaciju tržišnih tokova naročito zbog pandemije korona virusom, od posebnog značaja je poduzimanje adekvatnih mjera, kao što su:

II – MJERE

1. Poticati privredu kroz adekvatne mehanizme kontrole utroška sredstava;
2. Poticati otvaranje mikro, malih i srednjih preduzeća;
3. Pojednostavljivati procedure izdavanja dozvola u privredi;
4. Jačati turističku ponudu;
5. Aktivno sarađivati sa udruženjima poslodavaca i privrednom komorom na iznalaženju rješenja;
6. Stvarati ambijent za širenje tržišta privrednicima van BiH;
7. Smanjiti i suzbiti sivu ekonomiju kroz jačanje inspekcijskog sektora;
8. Stvoriti ambijent za novo zapošljavanje;
9. Obezbijediti uslove za povećanje konkurentne pozicije privrednih subjekata;
10. Stvarati uslove za povećanje investicija (npr. finansiranje opremanja poslovnih zona, inkubatora i sl.);
11. Uticati i aktivno učestvovati u aktivnostima koje vode ka bržoj realizaciji pristupa EU.

U cilju prevazilaženja novonastale situacije i stanja u privredi, Vlada Kantona će nastaviti sa realizacijom projekata poticaja.

Ovim aktivnostima, te realizacijom niza drugih projekata, bit će povećana konkurentna pozicija privrednih subjekata i unaprijeđen ambijent za privređivanje u Kantonu, što će u konačnici rezultirati rastom standarda i svih tretiranih pokazatelja.

MINISTAR

Zlatko Jelić